

SISÄLLYS

Esipuhe: Uutta etsien - mennyttä kunnioittaen	4
I ME OLEMME MUUTOKSENTEKIJÖITÄ	8
Tytöt ja pojat tänään	8
Muuttuva seurakunta	10
Työntekijä mahdollistajana	10
II TYTÖT, POJAT JA SEURAKUNTA	14
Juuret, jotka pitävät puun pystyssä	16
Puun ydin: Oikeus seurakuntalaisuuteen	22
Kantavat oksat: Leirit, retket ja luonto	24
Kerhot sosiaalisena vahvistajana	26
Kouluyhteistyö	30
Partio seurakunnan toimintamuotona	33
Seurakunnan yhteinen jumalanpalveluselämä	35
Tuki elämän eri tilanteissa	38
Puutarhurit: Perhe pääosassa	43
Seurakunnan työntekijät kasvun tukijoina	44
Vapaaehtoiset	47
III TYTÖT JA POJAT SEURAKUNTALAISINA KEHITTÄMISTAVOITTEET	51
Päätelmiä	51
Kehittämisasiakirja ja lapsi	52
Kehittämisasiakirja ja perhe (vanhemmat, suku, kummit)	55
Kehittämisasiakirja ja työ (työntekijä, tiimi, sillat)	56
Kehittämisasiakirja ja päättäjät (asiatieto, julkisuus, vaikuttaminen)	58
Kehittämisasiakirja ja verkostot (kumppanit, yhteistyö, koulu)	59

TOIMITUSKUNTA
Reijo Takamaa, Niklas Grönholm, Ann-Mari Holländer,
Eero Jokela, Noora Kähkönen, Katri Vappula ja Tuula Vinko

TAITTO
Teemu Junkkaala / gstj.fi

KUVAT
Aarne Ormio jollei toisin mainittu
Hyväksytty kirkkohallituksen täysistunnossa 23. 10. 2012

ASIANUMERO
2012-00762

© Kirkkohallitus, Helsinki 2012

ISBN 978-951-789-408-1 (nid.)
ISBN 978-951-789-409-8 (pdf)

Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2012:5

ISSN 1237-279X

PAINOPAIKKA
Pekan Offset, Helsinki 2012

Uutta etsien – mennyttä kunnioittaen

Kouluikäisten lasten ja heidän perheidensä parissa tapahtuva toiminta on kirkon piiloon jäänyt aarre. Sen laajuutta ja merkitystä tunnetaan heikosti, vaikka kyseessä on yksi mittavimmista seurakunnallisista toimintamuodoista. Tämä tyttö- ja poikatyöksi tai varhaisnuorisotyöksi kutsuttu seurakuntatyö on erittäin monimuotoista. Jo pelkkä säännöllisesti kokoontuva kerho- ja partiotyö tavoittaa vuosittain yli 95 000 nuorta osanottajaa. Pienryhmiä ohjaa noin 14 000 vapaaehtoista nuorta ja aikuista (Kirkon tilastot 2011). Mikään muu seurakuntien toimintamuoto ei tuota niin valtavasti toimintaa niin vähäisellä taloudellisella panostuksella. Tämä kirkon aarre on samalla esimerkki seurakuntatyön muuntautumiskyvystä.

Seurakuntien toiminta 7–14-vuotiaiden lasten parissa on aktiivista ja laajaa. Se perustuu lähtökohtaisesti vapaaehtoistoiminnalle. Se on siis monessa mielessä esimerkillistä toimintaa, jossa osallisuus ja seurakuntalaisuus toteutuvat.

Samalla työmuotoon kohdistuu monia kehittämishaasteita.

ALUEELLINEN YHDENVERTAISUUDEN TAVOITE

Tyttö- ja poikatyön laatu ja laajuus vaihtelevat huolestuttavan paljon eri seurakuntien välillä. Näin on silloinkin, kun seurakuntien toimintaympäristöt ja -resurssit ovat samankaltaiset. Asuinalueesta riippumatta lapsilla on kuitenkin sama tarve saada tukea kasvulleen. Erityisesti tämä koskee 11–14-vuotiaita, jotka käyvät juuri läpi merkittävää murrosvaihetta ja identiteettinsä kehittymistä.

KASVATUKUMPPANUUDEN VAHVISTAMINEN

Lasten vanhemmat tarvitsevat erityistä tukea sellaiselle lasten kokonaisvaltaiselle kristilliselle kasvatukselle, joka antaa tytöille ja pojille hyvän elämän ja turvallisen kasvun aineksia. Seurakuntatyössä perheiden tarve ja avunpyyntö on tärkeää tunnistaa. Tämä haastaa seurakuntia vahvistamaan perhelähtöistä työtettä.

ERITYISEN TUEN TARVE

Lasten ongelmakäyttäytyminen, yksinäisyys ja syrjäytyminen ovat ajankohtaisia huolen aiheita suomalaisessa yhteiskunnassa. Kouluikäinen lapsi tarvitsee kasvunsa tukielementeiksi perheensä lisäksi muita ihmisiä, ja erityisesti kavereita. Jäsenyys harrastusryhmässä tai kerhossa sisältää sekä vertaistukea että perheen ulkopuolisen aikuiskontaktin. Se on tehokas ja edullinen tapa tukea lapsen kasvua

tasapainoiseen elämään. Pienryhmätoiminnalla on havaittu olevan jäsenilleen suuri merkitys. Nämä havainnot haastavat seurakuntia ylläpitämään ja edelleen kehittämään lapsille lähellä toteutettavaa matalan kynnyksen toimintaa. Yksinkertaisimmillaan tämä tarkoittaa perinteisen harrastekerhotoiminnan jatkamista ja kehittämistä.

LASTEN HUOMIOIMINEN RAKENNUMUUTOKSESSA

Kirkon toimintaympäristön muutos on aiheuttanut laajan rakennemuutosprosessin seurakunnissa. Taloudelliset resurssit, työn sisällöt ja toimitilat ovat parhaillaan radikaalinkin uudelleen arvioinnin kohteena. Muutos koskettaa syvästi myös lasten seurakuntamaailmaa. Rakennemuutos haastaakin seurakunnat arvioimaan omaa toimintaansa ja päätöksentekoaan erityisesti lasten ja heidän perheidensä näkökulmasta ja tätä kautta tunnistamaan toimintansa tärkeimmät painopisteet.

TYÖALOJEN SILLOITTAMINEN

Seurakunnan toiminnan rakentuminen kirkon eri työntekijäryhmien identiteettien pohjalta ei palvele parhaalla mahdollisella tavalla lasten ja heidän perheidensä elämää seurakuntalaisina. Eri-ikäisistä koostuvat perheet tarvitsevat vain yhden seurakunnan maailman – ei useita ikäkausien tai seurakuntien viranhaltioden koulutus pohjan mukaisesti pilkottuja »pikkuseurakuntia». Seurakunnan työntekijöillä ja hallinnolla saattaakin olla syytä miettiä toimintakulttuurinsa kehittämistä seurakuntalaisten tarpeista ja erityisesti lasten näkökulmasta käsin. Tähän liittyen yksi keskeisimmistä kasvatustyön haasteista on perinteisten työalojen (esim. varhaiskasvatus, varhaisnuorisotyö, rippikoulutyö, nuorisotyö, erityisnuorisotyö, oppilaitostyö, diakoniatyö, musiikkityö) silloittaminen ja yhdessä tekemisen vahvistaminen yli perinteisten työalarajojen.

SEURAKUNNAT OSANA LAPSEN PERUSTURVAA

Seurakuntien lapsi- ja nuorisotyö on laajuudessaan hämmästyttävän tärkeä toimija suomalaisessa yhteiskunnassa. Noin kolmannes seurakuntien toimintaan kohdistetuista määrärahoista käytetään kasvatustöihin, mikä merkitsee samantasoista taloudellista panostusta kuin keskimäärin kuntapuolella. Seurakuntien kasvatustyön

Kuva: Kirkon kuvapankki / Markku Pihlaja.

toiminta- ja työntekijärakenne on samantapainen koko maassa, sekä kaupungeissa että maaseudulla. Kirkon lapsi- ja nuorisotyö onkin laajuudessaan merkittävä osa yhteiskuntamme perusturvan rakennetta ja tärkeä tukielementti suomalaisten perheiden elämässä. Seurakunnilla on vastuu pitää hyvää huolta mittavan satsauksensa sisällöistä ja niiden kehittämisestä ja näin tukea lasten ja heidän perheidensä elämää.

NÄHDYKSI TULEMISEN TARVE

Seurakuntien työntekijät ja luottamushenkilöt tuntevat huonosti sitä laajaa työtä, mitä kouluikäisten lasten parissa seurakunnissa tehdään. Varhaisnuorisotyöntekijät – niin vapaaehtoiset kuin viranhaltijat – toisinaan turhautuvat seurakunnan hallintoon, sillä työmuodon tilastollista laajuutta ja toiminnallista merkitystä varhaiskasvatuksen ja rippikoulutyön välissä ei tunnisteta. Tutkimusten mukaan seurakuntien uskollisimpia jäseniä ovat kuitenkin juuri he, jotka kouluikäisinä lapsina ovat olleet mukana seurakunnan toiminnassa. Seurakuntien arvokas työ 7–14 -vuotiaiden lasten parissa on tärkeää tehdä entistä näkyvämmäksi.

* * *

Seurakuntien kouluikäisten lasten parissa tehtävä työ on siis laajaa, laadukasta, yhteiskunnallisesti merkittävää ja erityisen kehittämisen tarpeessa. Toiminta ei kuitenkaan ole iloksi vain lapsille ja heidän perheilleen. Ehkä kyseisen työn suurin salaisuus on se, että lapset olemassaolollaan ja toiminnallaan siunaavat itse seurakunnan. Siellä, missä lapsi saa olla seurakunnan toiminnan ja jumalanpalveluselämän keskus ja itselleen luontaisella tavalla osallinen seurakunnan elämästä, kasvaa ilon ilmapiiri. Tätä opetti jo kirkon ensimmäinen opettaja 2 000 vuotta sitten ja tästä kertovat elämäniloa pursuavat seurakunnat ja jumalanpalvelusyhteisöt. Lapsi tuo mukanaan ilon – myös seurakunnan elämään. Vain ilon ilmapiirissä evankeliumi voi elää ja kasvaa. Siksi kristillisen seurakunnan tehtävänä on Jeesuksen esimerkin mukaisesti siunata lapsia ja nostaa heidät keskelle opetuslasten piiriä, keskelle seurakuntaa, esimerkiksi aikuisille. Ja vastavuoroisesti lapset siunaavat elämälollaan aikuisia ympärillään.

Tämä asiakirja on laadittu yllä mainituista lähtökohdista ja kehittämishaasteista käsin. Dokumentin tavoitteena on auttaa seurakuntien hallintoa ja työntekijöitä syventymään kouluikäisten lasten elämään ja seurakuntalaisuuteen sekä kehittämään tyttöjen, poikien ja heidän perheidensä parissa tehtävää seurakuntatyötä.

Helsingissä 10.10.2012

Reijo Takamaa

Niklas Grönholm

Ann-Mari Holländer

Eero Jokela

Noora Kähkönen

Katri Vappula

Tuula Vinko

I ME OLEMME MUUTOKSENTEKIJÖITÄ

*Lapsi on tärkeä.
Hänen elämänsä ja todellisuutensa
juuri nyt on tärkeämpää kuin se,
mitä hänestä joskus tulee.
Tytöillä ja pojilla on oikeus olla
täysivaltaisia seurakuntalaisia jo
nyt, itselleen ja omalle iälle
tyypillisillä tavoilla.*

Tytöt ja pojat tänään

Suurin osa suomalaisista lapsista voi varsin hyvin – paremmin kuin lapset koskaan ennen. Paistattemme johtopaikoilla kansainvälisissä hyvinvointivertailuissa. Suomi on koulujärjestelmän mallimaa. Monet tytöt ja pojat osallistuvat kehittäviin harrastuksiin ja lasten tietotekninen osaaminen on Euroopan kärkeä.

Suomalaisten lasten vointi on kuitenkin polarisoitunut 2000-luvun aikana. Huono- ja haastavia uutisia on lisääntyvissä määrin. Perheiden kiireiden ja huolien keskellä tytöt ja pojat joutuvat ottamaan ylisuuria vastuuta. Päihteet astuvat kuvaan hämmentävän varhain ja monessa perheessä ongelmat kasautuvat. Lastensuojelun tarve on kasvanut ja lapsiperheiden köyhyys lisääntynyt. Perheen sosiaalinen ja yhteiskunnallinen asema eivät kuitenkaan yksin määritä lapsen selviytymistä tai syrjäytymistä.

Tutkijat puhuvat lapsuuden lyhentymisestä. Eräs aikamme kuva on se, että nuoruuteen halutaan nopeasti. Muoti, musiikki, media ja netti ohjaavat jo varsin nuorten lasten ajattelua. Niiden sisällöt ovat nopeatempoisia ja vaihtuvia. Pidempikestoinen sitoutuminen harrastuksiin ja kerhotoimintaan on vähentymässä.

Kirkko on viime vuosina puhunut kasvurauhan ja pitkän lapsuuden puolesta. Tällä ajattelulla on haluttu vahvistaa tytön ja pojan oikeutta olla lapsi mahdollisimman pitkään. Nuoruus on pitkä ja aikuisuus tulee aikanaan – sinne kyllä ehtii. Seurakuntien

työ tyttöjen ja poikien parissa on osa kansallista perusturvaa. Toiminta on avointa, laadukasta ja ilmaista tai lähes ilmaista kautta maan. Se tukee lapsen kokonaisvaltaista kasvua eli huomioi tytön ja pojan niin fyysisenä (leikit, liikunta, retket, askartelu), sosiaalisena (kaverit, kerhot ja harrastukset), henkisenä (itsetunto, ilo ja terveys) kuin hengellisenä (hartaudet, rukous, virsi, hiljentyminen). Elinympäristön muutoksessa seurakunnilla on kasvava rooli hyvinvoinnin ja turvallisuuden rakentajana.

TYTTÖJEN JA POIKIEN HYVINVOINNIN VUOKSI ON TÄRKEÄÄ

- tukea pitkää lapsuutta ja antaa lapsille kasvurauhaa
- ymmärtää erilaisten perheiden tilanteita
- kysyä, mitä juuri tämän seurakunnan lapsiperheet tarvitsevat
- taata turvallinen ja vastuullinen osallisuus seurakunnassa

ENTÄ JOS

- ... puhumme varhaisnuorisotyön sijasta lapsi- ja perhe-toiminnasta?
- ... käytämme seurakunnassa varhaisnuoren sijasta termiä tytöt ja pojat?
- ... tytöt ja pojat tulisivat kuulluiksi, nähdyiksi ja näin osallisiksi seurakunnassaan?
- ... seurakuntien tekemä kasvatustyö määriteltäisiin osaksi suomalaista perusturvaa?

Tytöt ja pojat
Lapsi
Kouluikäinen
Varhaisnuorisotyö

Varhaisnuori

**7–14 -vuotiaat
alle 18 -vuotias
1.-9.-luokkalainen lapsi
vakiintunut nimike, jolla
kuvataan seurakuntien
työtä 7–14-vuotiaiden lasten
parissa
murrosikää, nuoruutta
lähestyvää lapsi, eri määritelmien
mukaan noin 11–14
-vuotias.**

Muuttuva seurakunta

Kirkossa kuten koko yhteiskunnassamme eletään parhaillaan rakenteellisten muutosten keskellä. Yhä useammin puhutaan murroksesta, talouden kiristymisestä, lomautuksista, tilojen myynnistä sekä toimintojen ja henkilöstön supistamistarpeesta. Toisaalta esiin nousevat arvokeskustelu, seurakuntalaisuus, vapaaehtoisuus, lapsivaikutusten arviointi, verkossa tehtävä työ ja hiljaisuuden sekä pyhyiden kaipuu.

Muutos, myös työ- ja toimintaympäristössä, on aina myös mahdollisuus ja uuden alku. Muutos haastaa henkilökohtaiseen pohdintaan seurakunnan perustasta ja toiminnan realiteeteista: teenkö itse oikeita asioita? Samalla muutos haastaa dialogiin ja yhteiseen pohdiskeluun seurakuntien elämässä: teemmekö yhdessä oikeita asioita? Huonoin tapa suhtautua muutokseen on omien linnakkeiden taakse jähmettyminen ja kaiken vastustaminen, sillä se erakoittaa ja kyynistää – »muuttukoot muut, minä en».

TYÖ- JA TOIMINTAYMPÄRISTÖN MUUTOSTEN KESKELLÄ ON TÄRKEÄÄ

- perehtyä perustehtävään
- ajatella seurakuntalähtöisesti, ei itsekakeskeisesti
- hakeutua vuorovaikutukseen ja dialogiin

ENTÄ JOS

- ... seurakunnassa mietittäisiin teemmekö yhdessä oikeita asioita tyttöjen ja poikien parhaaksi?
- ... yksi seurakunnan luottamushenkilöistä tarkastelisi koko seurakunnan toimintaa ja hallintoa kouluikäisten lasten tarpeet ja oikeudet huomioiden – ja havaintojensa perusteella ohjaisi muut vastuunkantajat keskustelemaan aiheesta?
- ... useat seurakunnan työntekijät kokisivat omalta osaltaan asiakseen tyttöjen ja poikien seurakuntalaisuuden kehittämisen?
- ... toiminnalle jaettaisiin resursseja suhteessa osallistujamäärään?
- ... otamme todesta tutkimustuloksen, että lapsen kouluikäisenä koettu osallisuus seurakunnassa vaikuttaa hänen jäsenyyteensä aikuisena?

Työntekijä mahdollistajana

Työntekijä on aina suhteessa työnantajaan: virka tai toimi on seurakunnan, ei koskaan oma. Toimenkuva ja ohjesääntö määrittävät tehtäväalueen. Varhaisnuorisotyössä olevat virat ovat seurakunnan tyttöjä ja poikia sekä heidän perheitään varten. Työntekijä on vastuussa työstään ja sen kehittämisestä seurakuntalaisille, työnantajalle ja itselleen.

Seurakuntien lapsi- ja nuorisotyön kehittyminen nykyisiin mittoihinsa on osoitus siitä, että kulloinkin ajankohtaisia tarpeita on pyritty ymmärtämään ja työtä on uudistettu erilaisten muutosten keskellä. Työille ja pojille on tarjottu omaan ikäkautensa ja kehitysvaiheeseensa sopivia tapoja olla osallisia kirkon toiminnasta ja sen uskon sisällöstä. Työntekijän tehtävä on muutostenkin keskellä sitoutua kirkon sanomaan ja samalla uudistaa omaa työtään ajan vaatimusten mukaisesti. Oman ammatillisuuden kehittäminen kuuluu jokaiselle työntekijälle.

MUUTOKSEN KESKELLÄ TYÖNTEKIJÄN ON TÄRKEÄÄ

- oppia työnsä historiasta ja uudistaa työtään rohkeasti
- kehittää omaa ammatillista osaamistaan
- ajatella pessimismin tai utopioiden sijaan toiveikkaan realistisesti

ENTÄ JOS

- ... otamme kirkon varhaisnuorisotyön kehittämisen lähtökohdaksi tyttöjen ja poikien oikeuden seurakuntalaisuuteen?
- ... seurakunnassa pohditaan rohkeasti keiden työntekijöiden vastuulle tytöt ja pojat seurakunnassa kuuluvat?
- ... ajattelempa parasta mahdollista tulevaisuutta tytöille ja pojille seurakuntana: Mitä se olisi?

LASTEN OIKEUDET OVAT AIKUISTEN VELVOLLISUUKSIA

Tytön ja pojan elämä on erityisen suojelun piirissä. Evankeliumin ja kirkon viesti kautta aikain on raju: »Jos joku johdattaa lankeemukseen yhdenkin näistä vähäisistä, jotka uskovat minuun, hänelle olisi parempi, että hänet heitettäisiin mereen myllynkivi kaulassa».

YK:n Lapsen oikeuksien yleissopimus hyväksyttiin vuonna 1989. Suomi liittyi sopimukseen 1991. Sopimus velvoittaa valtiota, kuntia, lasten vanhempia ja muita aikuisia, myös seurakunnissa. Vuonna 2008 uudistui lastensuojelulaki ja sen tarkoituksena on taata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, ta-

sapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun.

Lapsen oikeudet ovat aikuisten velvollisuuksia. Vanhemmilla ja huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsensa huolenpidosta ja kasvatuksesta. Viranomaisten on kaikkialla lasta koskevissa toimenpiteissään ja päätöksissään arvioitava niiden vaikutukset lapseen, otettava huomioon lapsen etu ja kuunneltava lapsen mielipidettä. Jos vanhemmat tai huoltajat eivät saamastaan tuesta huolimatta pysty huolehtimaan lapsensa hyvinvoinnista, valtion on turvattava lapselle hyvä hoito sijahoidon tai adoption kautta.

TYTÖLLÄ JA POJALLA ON OIKEUS

1. erityiseen suojeluun ja hoivaan (protection),
2. riittävään osuuteen yhteiskunnan voimavaroista (provision) sekä
3. osallistua ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti itseään koskevaan päätöksentekoon (participation).

Sopimukseen liittyy neljä periaatetta

1. Kaikki lapset ovat tasa-arvoisia
2. Lapsen etu on ensisijainen kaikessa päätöksenteossa
3. Lapsella on oikeus hyvään elämään
4. Lapsen näkemykset on otettava huomioon

Lapsivaikutuksen keskiössä on lapsen etu, mikä on hyväksi lapselle ja miltä asiat näyttävät lapsinäkökulmasta katsottuna. Lapsiasia-valtuutetun tehtävänä on seurata ja edistää lasten oikeuksien toteutumista Suomessa. YK:n lastenjärjestöllä UNICEFilla on oikeus ja velvollisuus valvoa sopimuksen toteutumista. Myös muut lapsi- ja nuorisjärjestöt sekä kirkko edistävät eri tavoin lapsen oikeuksien toteutumista. Lapsivaikutusten arvioinnissa seurataan kaiken pää-

töksenteon vaikutuksia lapseen, nuoriin ja lapsiperheisiin. Vaikutusten arviointi ja ennakointi on uusi tapa tarkastella lasten ja lapsiperheiden hyvinvointiin liittyviä asioita.

Kirkko ja seurakunnat ovat edelläkävijöitä lasten suojelussa ja huomioimisessa. Tämän hyvän historian tueksi on seurakuntiin valittu lapsiasiahenkilöitä, joiden tehtävä on seurata ja vaikuttaa siihen, miten lapsen etu ja tarpeet tulevat huomioiduksi päätöksenteossa.

II TYTÖT, POJAT JA SEURAKUNTA

Seurakunnan yhtenä perustehtävänä on tukea ja mahdollistaa kaikenikäisten kokonaisvaltaista kasvua. Yksi perinteinen kasvun vertauskuva on puu. Puu toimii vertauskuvana ilmentämässä myös 7–14 -vuotiaiden osallisuutta seurakunnassa. Tyttöjen ja poikien seurakuntalaisuudella on lähtökohtansa ja juurensa, kuten puulla. Puun runko on tyttöjen ja poikien perusoikeus olla seurakuntalaisia. Rungosta kasvavat kantavat oksat kuvaavat niitä lukuisia toimintoja ja osallisuuden tapoja, joita tyttöjen ja poikien seurakuntaisuudessa voi olla.

Puu tarvitsee hyviä puutarhureja, jotta se kasvaa, voi hyvin ja tuottaa hedelmiä. Tyttöjen ja poikien seurakuntalaisuuden tukijoita ovat perheen lisäksi työntekijät, kerhonohjaajat, isokset, luottamushenkilöt ja kaikki seurakuntien aikuiset, joita tyttöjen ja poikien hyvinvointi jollain tavalla koskettaa.

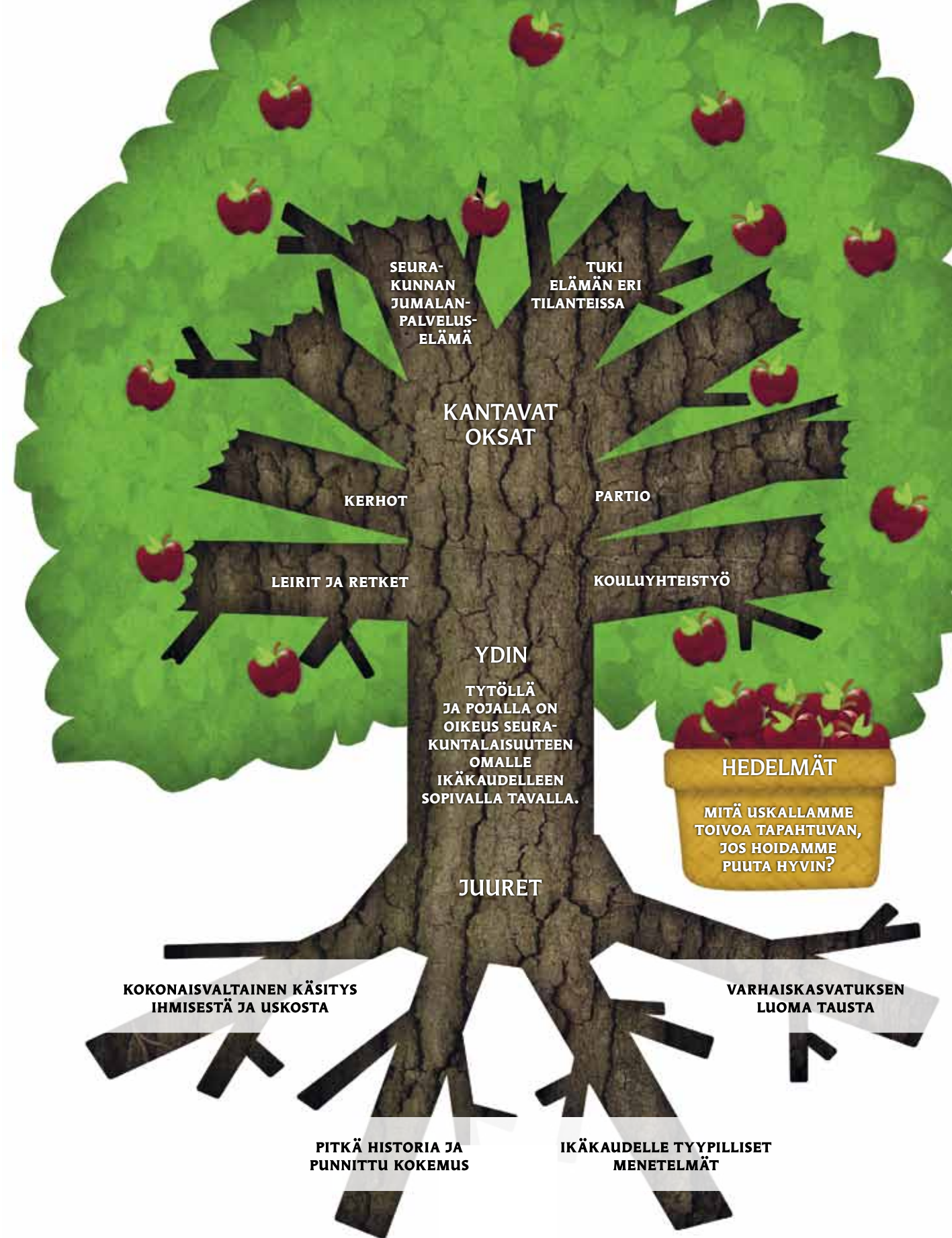
Puu -vertaus yksinkertaistaa ja auttaa hahmottamaan kokonaisuutta. Sen avulla voi leikitellä ajatuksilla ja visioida tulevaisuutta. Millaisia oksia tässä puussa nyt kasvaa? Millaisia oksia siinä on tulevaisuudessa? Entä jos karsimme jonkun oksan, mitä toivomme kasvavan tilalle? Millaisia hedelmiä puu tuottaa? Millaisia hedelmiä toivomme sen tuottavan? Puu -vertauksella on myös omat rajoitteensa. Se ei kuvana kerro kaikesta tärkeästä, kuten lapsen ja hänen perheensä osallisuuden tai vuorovaikutuksen laadusta. Näitä asioita on kirjoitettu teksteihin ja kehittämiskysymyksiin.

Asiakirjan loppuosassa kootaan yhteen kehittämiseen liittyviä kysymyksiä. Kysymykset kutsuvat meitä kaikkia »puutarhureita» kehittämään tyttöjen ja poikien mahdollisuuksia täysipainoiseen seurakuntalaisuuteen. Mitä uskallamme toivoa tapahtuvan, jos hoidamme puuta hyvin ja huolehdimme poikien ja tyttöjen seurakuntaelämästä vastuullisten puutarhurien tavoin?

PUUTARHURIT

- PERHE
- SRK:N TYÖNTEKIJÄT JA LUOTTAMUSHENKILÖT
- KERHON- JA RYHMÄN OHJAAJAT, ISOSET
- KUMMIT, OPETTAJAT JA MUUT AIKUISET

ENTÄ
JOS

- ... seurakunnassa linjattaisiin mihin oksiin lapsilla on oikeus seurakunnassa?
- ... nettitoiminnasta tulisi yksi seurakunnan kantava oksa?
- ... joitakin oksia hoidetaan yhdessä naapuriseurakunnan kanssa?

Juuret, jotka pitävät puun pystyssä

»Kirkkomme kasvatus on kaikenikäisten kokonaisvaltaisen kasvun mahdollistamista ja sen tukemista. Se on yhdessä tekemistä, olemista ja ihmettelyä.

Mahdollistamme jokaisen kasvua omana itsenään, lähimmäisenä ja yhteisön jäsenenä. » (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kasvatuksen linjaus 2015).

KOKONAISVALTAINEN KÄSITYS IHMISESTÄ JA USKOSTA

Kirkon kasvatuksen linjauksen mukaisesti tyttöjä ja poikia tuetaan kasvamaan kokonaisvaltaisina ihmisinä: fyysisinä, sosiaalisina, henkisinä ja hengellisinä. Näitä kasvun osa-alueita ei arvoteta suhteessa toisiinsa, vaan ne kaikki ovat tärkeitä tytön ja pojan kasvuille. Toinen linjauksen tärkeä periaate on, että jokaista tuetaan kasvamaan omana itsenään. Jokainen ihminen on ainutlaatuinen ja arvokas. Tämä tarkoittaa sitä, että jokaisen erilaisuutta aidosti kunnioitetaan. Seurakunta on syrjinnästä vapaa vyöhyke.

Kasvatuksen linjauksen mukaan kirkon kasvatuksen ytimessä on viisi pyhää asiaa: Jumala, elämä, ihminen, usko ja armo. Ne luovat perustan tyttöjen ja poikien kasvamiselle ja hyvälle elämälle.

Usko on Jumalan lahja, joka annetaan jokaiselle kasteessa. Kristillinen usko ei ole elämän erillinen saareke, vaan kokonaisvaltainen, ihmisen koko elämäntodellisuuden läpäisevä suhde. Tyttö ja poika elävät sitä todeksi kukin itselleen luonteenomaisin tavoin. Kerhoissa, leireillä ja muissa tilanteissa tapahtuva leikkiminen, kisailu, askartelu, laulaminen, ihmettely ja hiljentyminen ovat lapselle luontaisia tapoja elää elämänsä tärkeimmissä suhteissa, myös suhteessa Jumalaan. Kaikki, mikä on lapselle merkityksellistä perussuhteissa – siis suhteessa itsen, suhteessa Jumalaan, suhteessa toiseen ihmiseen ja suhteessa muuhun luomakuntaan – liittyy hänen kasvuunsa ihmisenä ja samalla kristittyinä seurakunnan jäsenenä. Kasvun lopputulosta ei voi etukäteen tietää. Ihmisen kasvu on aina suuri mysteeri ja ihme ja siksi niin jännittävää.

ENTÄ
JOS

... arvostamme sählynpelaamisen ja askartelun merkitystä lapsen kokonaisvaltaisen kasvun osana?
... pidämme lapsen uskoa yhtä oikeana kuin aikuisen uskoa?

PITKÄ HISTORIA JA VANKKA KOKEMUS

Tyttöjen ja poikien seurakuntaelämällä on Suomessa vankat historialliset juuret. Työmuoto syntyi ja alkoi kristillisissä järjestöissä 1800-luvun lopulla. Vuodesta 1944 alkoivat seurakunnallisen tyttö- ja poikatyön kasvuvuodet. Kirkko alkoi tilastoida varhaisnuorisotyön säännölliseen toimintaan osallistuneita vuodesta 1956 lähtien, jolloin osallistujia oli 128 800. Säännöllisen kokoavan toiminnan huippu saavutettiin vuonna 1969, jolloin seurakuntien kerho- ja partiotoimintaan osallistui 181 000 tyttöä ja poikaa. Samalla kun kerhotoiminta heikentyi huippuvuosistaan, syntyi uutta kysyntää seurakuntien retki- ja leiritoiminnalle. 1970-luvulla alettiin järjestää myös iltapäiväkerhoja peruskoulun 1.-2. luokkalaisille.

Kirkon varhaisnuorisotyön kehittymiseen ovat näinä vuosikymmeninä vaikuttaneet lukuisat asialle omistautuneet henkilöt, niin seurakuntien kuin järjestöjenkin työntekijät sekä vapaaehtoisina toimivat ohjaajat ja isokset. Kirkko, hiippakunnat ja kristilliset järjestöt ovat koordinoineet ja kehittäneet toimintaa yhteistyössä. Näiden perinteitä jatkavat tyttöjen ja poikien työn tukemiseksi ja kehittämiseksi nykyisin muun muassa PTK – poikien ja tyttöjen keskus sekä Kirkon kasvatus ja perhetyö -yksikkö sekä Kirkon ruotsinkielisentyön keskus kirkkohallituksessa yhdessä hiippakuntien kanssa. Seurakuntien laajaa partiotyötä tukee erityisesti Suomen Partiolaiset ry.

Nykyään tyttöjen ja poikien parissa tehtävä työ on laaja-alainen kokonaisuus, jossa kokoavan kerho-, leiri- ja retkitoiminnan lisäksi tehdään monipuolista verkostoitumista ja yhteistoimintaa koulujen ja muiden toimijoiden kanssa. Tavoitteena on monipuolisen, kattavan ja mahdollisimman monen ulottuvilla olevan toiminnan tarjoaminen. Vuosittaisen osallistujamäärän perusteella se onkin kirkon suurin työala.

Kuva: Pirjo Riipinen.

Nykyiset keskeisimmät toimintamuodot ovat syntyneet ja vakiintuneet pitkällä aikavälillä, monien työntekijöiden yhteisen kokemuksen kautta. Niissä yhdistyvät hengellinen, sosiaalinen ja pedagoginen ulottuvuus. Kokeneet työntekijät tietävät, että eri toimintamuotojen välityksellä kristillisen kasvatuksen eri ulottuvuudet voivat toteutua.

ENTÄ JOS

... ottaisimme oppia oman seurakuntamme kasvatustyön historiasta?

VARHAISKASVATUKSEN LUOMA POHJA

Moni tyttö tai poika on ollut osallinen seurakuntalaisuudesta jo ennen kouluikää. Kirkon varhaiskasvatus tukee alle kouluikäisen lapsen kokonaisvaltaista kasvua sekä siihen kuuluvaa hengellisyyttä ja kristillistä identiteettiä. Tähän pyritään kasvatuskumppanuuden hengessä, yhdessä perheiden ja yhteiskunnan varhaiskasvatuksen kanssa. Kouluikään mennessä lapsi on kodin oman kasvatuksen rinnalla saattanut osallistua seurakunnan perhekerhoon, päiväkerhoon, pyhäkouluun, leirille, jumalanpalveluksiin tai päivähoiton yhteydessä tapahtuvaan uskontokasvatukseen. Joillekin lapsille ensimmäinen oma kosketus seurakuntaan saattaa tulla vasta kouluikäisenä.

Koulun aloittaminen on lapselle suuri askel elämänsä elämissä. Siihen liittyy usein monenlaisia muutoksia: saa uuden opettajan ja luokkatoverit. Kouluopiskelu vaatii erilaista vastuun ottamista omista asioista kuin aikaisempi elämä kotona, päivähoitossa tai esikoulussa. Koulutielle siunaaminen on yksi tapa vahvistaa ja tukea lasta ja hänen perhettään tässä siirtymässä. Joissakin seurakunnissa tätä siirtymää pikkulapsesta koululaiseksi tuetaan myös muilla tavoin, esimerkiksi järjestämällä ekaluokkalaisten perheille leiripäiviä, joissa sekä lapset että vanhemmat tutustuvat toisiinsa ja opettajiin paremmin. Monissa seurakunnissa varhaiskasvatuksesta ja tyttöjen ja poikien toiminnasta vastaavat eri työntekijät. On tärkeää, että tämä siirtymävaihe suunnitellaan huolella, niin että lapsen ja hänen perheensä turvallinen osallisuus seurakunnassa säilyy, vaikka työntekijät ja osallistumisen muodot vaihtuvat lapsen kasvaessa.

ENTÄ JOS

*... Jeesuksen tavoin pidämme lasta esikuvana?
... kouluun siunaaminen ja siirtyminen suunniteltaisiin lapsen näkökulmasta, niin että lapsi saisi siirtyä tuttujen varhaiskasvattajien saattamana turvallisesti kouluikäisten toimintojen pariin?*

RAKASTA KAIKKIA

Seurakuntien työssä kohdataan yhä useammin kastamattomia lapsia.

Kaupungeissa tämä on jo tavallista.

Kasteessa tullaan Jumalan valtakunnan, maailmanlaajuisen kirkon ja kotiseurakunnan jäseneksi. Kasteen perustana on Jeesuksen antama kaste- ja lähetyskäsky. (Matt. 28:18-20) Kaste on kristittyinä olemisen perusta, liitto Jumalan ja ihmisen välillä. Muut kirkolliset toimitukset perustuvat kasteeseen. Puhutaan myös kasteopetuksesta. Se tarkoittaa lapsen hengellistä ohjausta.

Kaste- ja lähetyskäskyn viesti on luettu maailmanlaajan mission nä-

kökulmasta. Mennään maailman ääriin. Kuitenkin 'kaikki kansat' tarkoittaa myös lähellä olevia, jopa seurakunnan toiminnassa mukana olevia tyttöjä ja poikia.

Kaste on kutsu mutta kastamattomuus ei ole este. Evankeliumin mukaan kristityn tulee rakastaa, kunnioittaa ja kohdata kaikkia lapsia, jotka osallistuvat tai eivät osallistu seurakunnan toimintaan.

Kastamaton on yhtä tärkeä kuin kastettu. Rakkaus ja välittäminen, tytön ja pojan kohtaaminen voivat johtaa kasteen armoon, jos Jumala niin tahtoo.

IKÄKAUDELLE TYYPILLISET MENETELMÄT

Seurakuntien lasten ja nuorten toiminnalle on luonteenomaista uudistua menetelmiltään ja elää »ajan hermolla». Samalla huomioidaan kunkin ikäkauden keskeisiä vahvuustekijöitä sekä kullekin ikäkaudelle ominaisia oppimisen tapoja ja luonteenomaisia piirteitä. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että tyttöjen ja poikien toiminta seurakunnassa on erilaista kuin pikkulasten, nuorten tai aikuisten toiminta. Tytöille ja pojille on esimerkiksi ominaista oppia kokonaisvaltaisesti tekemällä, kokemalla, leikkimällä ja liikkumalla. Usein heille mieluista on myös toimia oman sukupuolensa mukaisissa ryhmissä. Yksi tälle ajalle tyypillinen piirre on monipuolinen mediamaailma.

7-14 -vuotiaat eivät ole kehitysvaiheiltaan ja kiinnostuksen kohteiltaan yhtenäisen ryhmä. Ero 7 -vuotiaan lapsen ja 14 -vuotiaan teinin välillä on valtava. Tämä tietoisuus kannustaa kehittämään erilaisia osallisuuden ja toiminnan muotoja eri-ikäisille tytöille ja pojille. Siinä missä pienten koululaisten kohdalla mietitään menetelmiä ja toimintoja, joilla vahvistetaan pitkää ja turvallista lapsuutta, saadaan yli kymmenenvuotiaiden kanssa kohdata alkava puberteetti ja itsenäistymisprosessi sen eri puolineen.

ENTÄ JOS

- ... uskallamme rohkeasti luopua vanhoista menestystarinoistamme ja kehittää uusia ikäkaudelle tyypillisiä menetelmiä?
- ... kehitämme erikseen 7-10 -vuotiaiden ja 11-14 -vuotiaiden toimintaa tai mietimme toimintaa ala- ja yläkoululähtöisesti?
- ... tarjoaisimme lapsille rohkeasti tyttökerhoja ja poika-kerhoja seksuaalisesti otteella?
- ... keskustelisimme avoimesti siitä, millaisia sukupuoleen liittyviä roolimalleja tarjoamme lapsille seurakunnassa?
- ... lisäämme työntekijöiden ja vapaaehtoisten aikuisten työaikaan netissä kohtaamassa tyttöjä ja poikia?
- ... kehitämme toimintatapoja niin, että huomioimme media-
maailman osana tyttöjen ja poikien luontevaa elämäntilaa?
- ... seurakuntamme tytöt ja pojat tuntevat kirkon ja kristillisten järjestöjen nettipalvelut?

Kuva: Microsoft

MEDIA TYTÖN JA POJAN TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ

Nopeasti monipuolistuva mediamaailma laajentaa ja osin korvaa tyttöjen ja poikien arjen toimintaympäristöjä. Tytöt ja pojat käyttävät medioita monikanavaisesti, limittäin ja yhtäaikaaisesti.

Suuri osa lapsista aloittaa aktiivisen netinkäytön alle 10 -vuotiaana. Nettiympäristöstä muodostuu sosiaalisen vuorovaikutuksen tärkeä kanava jo ennen yläkouluikää. Ystäviä tavataan ja uusia sosiaalisia suhteita muodostetaan netissä. Median käyttö on myös kaksisuuntaisuutta – oma ääni halutaan kuuluviin. Tytöt ja pojat tuottavat itse mediasisältöjä ja tuovat ajatuksiaan julkii esimerkiksi videomalla ja bloggaamalla. Mediamaailma haastaa lasten perinteisiä, kohtaamiseen perustuvia harrastuksia ja toimintatapoja. Kerhoja ei enää tarvita kavereiden saamiseen tai oman osaamisen esille tuomiseen yhtä suuressa määrin kuin ennen.

Median avulla myös peilataan omaa kasvua ja kehitystä sekä etsitään rakennusaineita oman identiteetin ja maailmankuvan muodostamiseen. Mihin minä kuulun? Kuka minä olen? Mediakulttuurilla on merkittävä rooli lapsen ja nuoren pyrkimyksissä itsen ja maailman ymmärtämiseen. Parhaimmillaan mediakulttuurin vaikutus on positiivista ja tukee kasvuprosessia. Toisaalta siihen sisältyy myös mahdollisuus negatiivisten ilmiöiden ja kiinnostuksen kohteiden vahvistamiseen. Moni mediakulttuurissa ilmenevä asia voi myös arveluttaa ja mietityttää lasta tai nuorta. Lasten tekniset taidot kehittyvät nopeasti, mutta internetin sosiaalisten suhteiden ja sisällöllisen monimuotoisuuden ymmärtäminen on vielä hankalaa. Tyttöjen ja poikien olisi tärkeää saada aikuisten tukea mediankäytön herättämiin kysymyksiinsä.

Kuva: Juhani Kinnunen

Puun ydin: oikeus seurakuntalaisuuteen

Tytöillä ja pojilla on oikeus seurakuntalaisuuteen juuri omina itsenään, tyttöinä ja poikina. Jotta tämä oikeus voi toteutua, seurakunnan tulee huolehtia, että jokainen tyttö ja poika saa

- tulla kohdatuksi ja hyväksytyksi kokonaisena omana itsenään
- osallistua ja olla osallisena seurakuntaelämässä ikäkaudelleen sopivalla tavalla
- kokea seurakuntayhteyttä siten että hän kokee olevansa täysivaltainen seurakunnan jäsen
- kuulla evankeliumia sellaisella kielellä ja tavalla, jota hän ymmärtää

Mitä seuraa, jos kirkon varhaisnuorisotyön kehittämisen lähtökohdaksi otetaan tyttöjen ja poikien oikeus seurakuntalaisuuteen? Silloin seurakunta huolehtii siitä, että poikien ja tyttöjen toiminnalla on riittävät resurssit. Toiminnalle etsitään paikka ja sopiva ajankohta. Toiminta tarvitsee sille sopivat tilat. Seurakunnan rakennusten lisäksi voidaan hyödyntää muitakin, esimerkiksi kouluja. Toiminnan ajankohta ja sisältö mietitään perheiden ja lasten näkökulmasta käsin. Mikä aika palvelee lapsia ja perheitä parhaiten?

Toiminnalle on myös löydettävä organisoijat ja tekijät. Ketkä kaikki seurakunnassa voisivat olla huolehtimassa tytöistä ja pojista ja heidän oikeudestaan seurakuntalaisuuteen?

Jatkuvuus on toiminnan kehittymisen kannalta tärkeää. Traditiot ja tavat luovat seurakuntaelämän kulttuuria, johon on helppo juurtua, jossa on turvallista kasvaa ja jossa tuntee olevansa osallisena. Lapsella on itseisarvo ja oikeus täysivaltaiseen seurakunnan jäsenyyteen jo nyt. Silti on totta, että tämän päivän lapset ovat huomisen aikuisia. Nyt tyttöjen ja poikien hyväksi tehdyt ratkaisut ja toimintamallit luovat tulevaisuuden yhteiskuntaa ja seurakuntaa.

ENTÄ JOS

... kaikenlaiset tytöt ja pojat voisivat kokea olevansa terve-
tulleita seurakunnan johonkin toimintaan?

... tytöillä ja pojilla olisi yhtäläiset mahdollisuudet osallistua
seurakunnan elämään asuinpaikkakunnasta huolimatta?

TYTÖT JA POJAT MAAILMANLAAJAN KIRKON JÄSENIÄ

Tytöt ja pojat ovat tänä päivänä paljon entistä vahvemmin paitsi paikallisen seurakunnan, myös maailmanlaajan kirkon jäseniä. Lapset muuttavat vanhempiensa mukana ja heillä on oikeus tuntea kuuluvansa seurakuntaan missä päin maailmaa tahansa. On tärkeää, että seurakunta pitää ovensa korostetun avoimina tytöille ja pojille, jotka eivät ole täältä kotoisin.

Seurakunnan tehtävä on tukea tyttöjen ja poikien kasvua pitäen silmällä sen maailman realiteetteja, jossa he elävät. Monikulttuurisen vuorovaikutuksen taidot sekä globaaliin yhteisvastuullisuuteen kasvaminen ovat asioita, joita nuoren seurakuntalaisen tulee saada tutustua jo turvallisessa kotikirkossaan.

Kristillinen lähimmäisenrakkaus ei ole

sanahelinää. Tytöt ja pojat tarvitsevat toimintaa, jonka avulla he saavat itse osallistua köyhyyden ja epätasa-arvoisuuden poistamiseksi ja globaalien ympäristöongelmien ratkaisemiseksi maailmasta.

Kristityt ympäri maailman muodostavat yhden kirkon, vaikka uskon tulkinnat ja kirkolliset tavat poikkeavat eri kirkkokunnissa toisistaan. Tytöt ja pojat oppivat kriittistä ajattelua jo varhain. On tärkeää, että seurakunta tarjoaa heille paitsi tutun ja turvallisen, myös omaan ajatteluun rohkaisevan ympäristön. Yksi tapa siihen on pitää esillä maailmanlaajan kirkon värikylläisyyttä. Omaan ajatteluunsa heräävät varhaisnuoret ovat oikeutettuja kohtaamaan erilaisia kristittyjä erilaisten ekumeenisten tapahtumien, leirien ja toimintojen kautta.

Kantavat oksat: Leirit, retket ja luonto

Niin kuin oksat kasvavat rungosta, kasvavat tyttöjen ja poikien osallistumismuodot heidän perusoikeudestaan saada olla osallisia seurakunnassa ikäkaudelleen sopivalta tavalla. Nykyisiä kantavia osallistumismuotoja ovat kerhot, leirit, retket, kouluyhteistyön tilanteet, partio, jumalanpalvelukset ja pyhäkoulu sekä erityistilaisuudet ja -tapahtumat. Tärkeää on myös tuki elämän vaikeissa tilanteissa. Toimintaympäristön muutos haastaa koko ajan etsimään uusia osallistumisen muotoja, esimerkiksi kehittämään netissä tapahtuvaa viestintää ja kohtaamista.

ELÄMYKSIÄ JA ITSENÄISYYDEN HARJOITTELUA LEIRILLÄ

Pojilla ja tytöillä on luontainen tarve aktiiviseen toimintaan, jossa voi saada erilaisia kokemuksia ja elämyksiä. Leirit ja retket vastaavat hyvin tähän tarpeeseen. Ne tarjoavat tytöille ja pojille myös yhteisöllisyyttä, yhdessä hiljentymistä, kaikkien hyväksymistä omana itsenään, onnistumisen kokemuksia ja Pyhän läsnäoloa luonnon keskellä. Leireillä voi harjoitella kotoa itsenäistymistä turvallisten aikuisten ohjauksessa. Leirillä osanottajien välille syntyy yhteishenki ja ilmapiiri, joka on ainutlaatuinen ja erityisen merkityksellinen niille lapsille ja nuorille, joiden arjesta puuttuu turvallisuutta.

VAIVANNÄKÖ PALKITAA

Leirityö painottaa kokonaisvaltaista kasvun tukemista sekä tytön ja pojan minäkäsityksen ja itsetunnon kehittymistä. Leirikokemukset ovat parhaimmillaan turvallisessa ryhmässä tapahtuvaa monipuolisesti aktivoivaa toimintaa, jossa ovat mukana lapsen eri aistikanavat, tunteet, kokemukset ja mielikuvat. Tällainen oppiminen vaikuttaa lapsen kokonaispersoonaan ja tukee myös hänen kasvuaan seurakunnan jäsenyydessä. Telttaleirit avaavat erityisellä tavalla rikkaan ja yhteisöllisen lapsen kasvu- maailman. Pidempi yhdessä oleminen rakentaa ryhmän välistä luottamusta ja tuo kohtaamiseen syvyyttä.

Työntekijälle leirityö on vaativaa ja siihen vaadittava ajallinen panostus on suuri. Toimivaa leiriperinnettä ei rakenneta hetkessä, vaan se on usean työntekijän pitkäkestoisen tekemisen tulos. Satsaus säännölliseen leiritoimintaan kannattaa, sillä monen työntekijän kokemus on, että leirityössä tapahtuu erityisen merkittäviä lapsen hyvää elämää tukevia kasvuprosesseja. Leireillä syntyy pysyviä, läpi elämän kantavia muistoja.

RETKET KOKOAVAT

Retket tarjoavat osallistumismahdollisuuden myös heille, jotka eivät osallistu muuten seurakunnan säännölliseen toimintaan. Useat leirit ja retket suuntautuvat luontoon. Luonnossa oleminen on itsessään arvokasta ja luontoretkillä opitaan myös monia asioita ihmisestä ja elämästä. Toisenlainen retkipäivä voi olla esimerkiksi yhdistetty matka kirkkoon, museoon ja huvipuistoon tai vaikka perheiden puuhapäivä seurakuntatalolla. Retkiä ja leirejä järjestetään sekä lapsille että perheille. Yhteinen matkalla oleminen lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta ja tarjoaa mahdollisuuden tutustua toisiin mukavan tekemisen merkeissä.

ENTÄ
JOS

- ... leiritoiminnan arvo nähtäisiin huolimatta siitä, että leirityö on työntekijöille vaativaa ja kuluttaa resursseja?
- ... lasten mahdollisuuksia luontoelämyksiin lisättäisiin telttaleirien avulla?
- ... huolehdittaisiin siitä, että kaikki lapset pääsisivät edes kerran elämässään leirille?
- ... kesäkuu, jolloin useimmat vanhemmat ovat vielä töissä, varattaisiin seurakunnissa kouluikäisten leiritoimintaan?

Kuva: Hele Ali-Löytty.

Kerhot sosiaalisena vahvistajana

Pojilla ja tytöillä on tarve riittävän tutussa ja turvallisessa vertaisryhmässä tapahtuvaan, heitä itseään kiinnostavaan toimintaan. Monissa seurakunnissa nuorten ohjaajien pitämät, kerran viikossa kokoontuvat kerhot ovat vakiintuneet tyttöjen ja poikien säännöllisen ryhmätoiminnan muodoksi. Kerhotoiminta juurruttaa tytön ja pojan seurakuntaan ja auttaa heitä löytämään sieltä oman paikkansa.

Kerhot tarjoavat ikäkaudelle sopivaa tekemistä turvallisessa seurassa, ilman suorituspaineita tai kilpailullisia tavoitteita. Kerhojen sisältö vaihtelee seurakunnittain runsaasti. Perinteisissä tyttö- ja poikakerhoissa on viikoittain vaihtuva suunniteltu ohjelma. Osa kerhoista on vahvasti harrastuspainotteisia keskittyen tiettyyn asiaan kuten esimerkiksi liikuntaan, musiikkiin, kädentaitoihin tai kokkaukseen.

Uusia kerhoja kannattaa kehittää yhdessä kerhonohjaajien sekä tyttöjen ja poikien ja heidän perheidensä kanssa. Yhdessä unelmointi, suunnittelu ja innostuminen voi tuottaa jotakin ainutkertaista, juuri osallistujilleen tärkeää. Kerhot ovat yleensä kaikille avoimia ja maksuttomia ja ne on syytä säilyttää sellaisina. Monille tytöille ja pojille kerho on heidän ainoa harrastuksensa. Kaikkien kerhojen yksi keskeinen tavoite on lapsen sosiaalinen vahvistaminen.

PERIODIKERHOT, AVOIMET KERHOT JA PERHEKERHOT

Kerhotoiminta on viime vuosina kehittynyt myös muotojensa puolesta. Kerran viikossa kokoontuvien kerhojen rinnalle on syntynyt 4-8 kertaa kokoontuvia periodikerhoja. Periodikerhot rakentuvat yleensä tietyn teeman varaan, esimerkiksi tyttöjen tyylikurssiksi tai poikien pienoismallikerhoksi. Ilmoittautumista vaativien kerhoryhmien rinnalle on perustettu avoimia kerhoja, joihin voi tulla silloin kuin se itselle sopii. Avoimissa kerhoissa pelataan, askarrellaan, jutellaan ja hiljennytään välillä hartauteen, kuten perinteisissäkin kerhoissa. Kestoltaan avoimet kerhot ovat usein pidempiä, noin 2-3 tunnin mittaisia. Myös perhekerhot, joissa kouluikäinen voi toimia yhdessä oman vanhemman kanssa, ovat yleistyneet. Niissä lapsi ja aikuinen esimerkiksi kokkaavat yhdessä, tai valmistavat yhteisen taideteoksen.

SEURAKUNTA LIIKUTTAJANA

Yhdessä tekeminen, toveruus ja toisen kunnioittaminen ovat keskeisiä elementtejä seurakuntien kaikissa kerhoissa. Näin on myös liikuntakerhoissa. Liikuntakerhojen muita tärkeitä tavoitteita ovat liikunnan ilo, lasten kokonaisvaltainen hyvinvointi, tasapuolisuus ja reilun pelin henki. Näiden tavoitteiden toteutuessa lapsen usko omaan kykyihinsä kasvaa ja itsetunto kehittyy vahvemmaksi. Yksi liikuntakerhojen eritystehtävä on tarjota liikunnallinen harrastus lapselle, jolla ei ole edellytyksiä, kiinnostusta tai varoja säännölliseen urheiluseuratoimintaan.

Liikunnalla on iso merkitys myös muissa kuin varsinaisissa liikuntakerhoissa. Monissa kerhoissa lapset liikkuvat pelien, leikkien ja kisailujen merkeissä niin sisällä kuin ulkonakin. Leireillä liikutaan aktiivisesti pihapeleissä, uiden, seikkaillen ja luonnossa retkeillen.

Kirkon kymmenen teesiä liikunnasta ja urheilusta

- **1. OLET IHMINEN - OLET ARVOKAS**
- **2. HUOLEHDI LIIKUNNASTA JA TERVEYDESTÄ - HOIDAT JUMALAN HYVIÄ LUOMISLAHJOJA**
- **3. TUE LAPSEN JA NUOREN KASVUA HENKISESTI, HENGELLISESTI, FYYSISETI JA SOSIAALISESTI**
- **4. OLET MALLINA LAPSELLE JA NUORILLE - KANNA KASVATUSVASTUUSII**
- **5. TUNNISTA OIKEA JA VÄÄRÄ**
- **6. HYVÄKSY EPÄONNISTUMINEN - OSOITA ARVOSTUSTA MYÖS KATSOMOSSA**
- **7. TAVOITTELE VOITTOA - ILOITSE MENESTYKSESTÄ**
- **8. OPI TOISEN IHMISEN KUNNIOITTAMISTA LIIKUNNAN KAUTTA**
- **9. ILOITSE LIIKUNNASTA - NAUTI YHDESSÄOLOSTA**
- **10. LIIKUNTA ON JOKAISEN OIKEUS**

SUOMEN EV.LUT. KIRKKO⁺

KUOROT JA BÄNDIT

Kuorossa laulaminen on kokoavaa, säännöllistä ja lapsen keskittymiskykyä kehittävä toimintaa. Se antaa tytöille ja pojille yhteyden kokemuksen, laulun ilon ja ohjatun musiikillisen kasvupohjan. Kuoron retket, leirit ja esiintymismatkat ovat tärkeä, innostava ja palkitseva osa toimintaa. Kuorotoiminta on yhteisöllistä jumalanpalvelus- ja musiikkikasvatusta, ja kuoroilla ja musiikkiryhmillä onkin palveleva rooli esimerkiksi jumalanpalveluksissa ja juhlissa. Silloin lapsi tuo perheensä usein mukanaan jumalanpalvelukseen tai muuhun seurakunnan tilaisuuteen. Kanttorit, kuoronjohtajat ja muut musiikkikasvattajat ovat merkittäviä vaikuttajia, tukihenkilöitä ja kasvattajia.

Kouluikäisten bändejä ja yhtyeitä syntyy suomalaisen gospelgenren innoittamana tasaiseen tahtiin. Tätä tukee se, että seurakunnissa on runsaasti soittokämppejä ja bänditoimintaan tarvittavaa kalustoa, soittimia ja äänentoistoa. Bändit toimivat joko itsenäisesti tai kanttorin tai nuorisotyönohjaajan ohjaamana. Monilla kuoroilla ja myös joillakin bändeillä on vanhempainyhdistyksiä ja tukijoukkoja, joten lapsi tuo musiikkitoiminnan kautta seurakuntayhteyteen usein myös vanhempansa.

Kuva: Maisa Ala-Luopa.

AAMU- JA ILTAPÄIVÄKERHOT

Monet seurakunnat järjestävät koululaisten aamu- tai iltapäiväkerhotoimintaa 1.–2.-luokkalaisille, hallinnollisessa yhteistyössä kuntien kanssa. Kirkon aamu- ja iltapäivätoiminnassa painottuvat lapsesta välittäminen, yhteistyö perheiden kanssa, kristillinen kasvatus, monipuolinen ja laadukas toiminta sekä koulutetut työntekijät. Pienen koululaisen ei tarvitse viettää iltapäiviä yksin, vaan hän saa päivittäin olla turvallisen aikuisen seurassa, virkistyä ja osallistua häntä kiinnostavaan toimintaan.

YHTEISTYÖSTÄ VOIMAA

Yhtenä kerhotoiminnan muotojen kehityssuuntana on viime vuosina ollut kerhoyhteistyön tekeminen koulujen, järjestöjen tai muiden toimijoiden kanssa. Esimerkiksi eheytetyn koulupäivän hengessä on yhteistyökerhoja järjestetty iltapäiväaikaan kouluille.

Yhteistyön tavoitteena on huolehtia siitä, että tytöillä ja pojilla on mielekkäitä harrastuksia ja hyvä kasvuympäristö. Pienimillään yhteistyö on sitä, että tullaan tietoisiksi alueen kouluikäisille suunnatusta tarjonnasta, karsitaan tarjonnan päällekkäisyyksiä ja kartoitetaan aukkoja yhdessä niiden täyttämistä sopien. Parhaimmillaan yhteistyö johtaa aitoon resurssien yhdistämiseen ja yhdessä tekemiseen lasten parhaaksi. Esimerkiksi urheiluseurojen kanssa tehdään yhteistyötä järjestämällä liikuntakerhoja yhdessä, tai vaikka siten, että toinen taho antaa tilat ja toinen ohjaajat. Seurakunnilla on myös kummijoukkueita, joiden toimintaa tuetaan erilaisin yhteistyön muodoin.

Yhteistyö eri toimijoiden kanssa mahdollistaa runsaasti paikallista kehittämistä. Esimerkiksi musiikkioppilaitosten oppilaat ovat usein seurakuntalaisia, samoin kuin heidän vanhempansa ja opettajansa. Yhteistoiminta voi tuoda runsaasti mahdollisuuksia seurakunnan toimintaan, erityisesti jumalanpalveluselämään. Sama koskee alueen muita kuin seurakunnan omia musiikki- ja harrastusryhmiä.

ENTÄ JOS

- ... tytöt ja pojat saisivat olla osallisia kerhotoiminnan suunnittelussa?
- ... kehitämme ja toteutamme tyttöjen ja poikien säännöllistä toimintaa yhdessä perheiden kanssa?
- ... kuorot ja musiikkiryhmät nähtäisiin seurakunnassa olennaisena tyttöjen ja poikien toiminnan muotona?
- ... lisäämme avoimuutta ja yhteistyötä kunnan, koulun ja järjestöjen kanssa?
- ... kerhotoiminta tapahtuisi iltpäivisin?
- ... kerhotoiminta tapahtuisi yhteistyössä koulujen kanssa?
- ... esimerkiksi kristilliset nuorisojärjestöt tuottaisivat kerhoja seurakunnalle?
- ... tahot, jotka kohtaavat tyttöjä ja poikia, kohtaisivat myös toisiansa useimmin?
- ... tytöt ja pojat osallistuisivat kerhotilojen suunnitteluun ja sisustukseen?

Kouluyhteistyö

Opetushallituksen vuonna 2012 teettämässä kyselyssä suurin osa maamme peruskouluista nimesi seurakunnan tärkeimmäksi yhteistyökumppanikseen. Kirkon ja koulun yhteistyö perustuu pitkään yhteiseen historiaan, mutta parhaiten sitä motivoi yhteinen tavoite tyttöjen ja poikien kokonaisvaltaisesta kasvusta ja hyvinvoinnista. Siihen sisältyy myös oikeus omaan uskontoon kouluyhteisössä.

TOIMIVA TYÖNJAKO

Keskinäinen työnjako on selkeä: uskontokasvatus on koulun tehtävä ja kristillinen kasvatus (kasteopetus) kirkon tehtävä. Hyvässä yhteistyössä kumpikin kasvatustehtävä toteutuu laadukkaasti. Seurakunnan ja koulun yhteistyössä tarvitaan molemmipuolista kunnioitusta ja luottamusta. Työnjakoa voidaan selkiyttää myös kunnan ja seurakunnan välisellä sopimuksella kouluyhteistyöstä. Siihen kannattaa kirjata ainakin yhteiset tavoitteet ja vakiintuneet toimintamallit, jotka pyritään toteuttamaan kunnan kaikissa kouluissa yhdenvertaisuuden turvaamiseksi. Tällaisia voivat olla vaikkapa leirikoulut, ryhmäytymiset ja rippikouluinfot. Vuositasolla sovitut yhteistyömuodot kirjetaan kunkin koulun lukuvuosisuunnitelmaan, jolloin ne ovat kaikkien tiedossa hyvissä ajoin.

KOULUN RYTMISSÄ

Koulu toimii opetussuunnitelmien mukaan ja lukuvuosirytmissä. Nämä seikat koulu-lähtöinen seurakunta ottaa huomioon – ne näet vaikuttavat yhteistyön suunnitteluun, ajoitukseen ja sisältöön. Seurakunta kirkkoineen, hautausmaineen ja toimintamuotoineen on yksi koulun oppimisympäristö, johon oppilaiden tulee saada tutustua ilman uskonnon harjoittamista, kun on kysymys opetuksesta. Tämä voi toteutua kirkko-seikkailuna, seurakuntapäivinä, näyttelyinä tai vaikka nettisivustona. Valtakunnalliset kampanjat kuten Virsivisa (3. - 4.lk) ja Raamattuvisa (5. - 6.lk) tukevat paikallista yhteistyötä. Lähtökohtana on aina koulun opetuksen ja kasvatuksen tukeminen.

USKONNON HARJOITTAMINEN KOULUSSA

Koulun uskonnolliset tilaisuudet, kuten koulujumalanpalvelukset, hengelliset konsertit ja seurakunnan päivänavaukset ovat uskonnon harjoittamista, johon oppilaat osallistuvat huoltajan tahdosta koulun tiedotettua tilaisuuksista. Yhdessä ja ajoissa suunnitellen niistä voi tulla odotettuja tilanteita. Seurakunta ei saavu kouluun työntekijän mukana vaan on jo siellä läsnä jokaisessa jäsenessään. Heidän on tärkeä päästä osallisiksi, myös itse tekemällä.

KOKO KOULUA VARTEN

Monikulttuuristuvassa koulussa seurakunnan on tärkeää olla kiinnostunut koko kouluyhteisöstä ja kaikesta koulun toiminnasta eikä vain omista jäsenistään ja uskonnon-opetuksesta. Oppilaiden lisäksi huomiota tulee kiinnittää myös opettajien ja muun henkilökunnan kohtaamiseen. Tämä korostuu etenkin koulun kriisitilanteissa. Silloin on luontevaa pyytää apua seurakunnasta, jos hyvä yhteys on jo ennestään olemas-

sa. Tutuus luo turvallisuutta. Laajempaa, koko kouluyhteisön näkökulmaa tarvitaan myös yhteistyössä oppilashuollon kanssa, koulun kerhotoiminnassa, sekä kotien kasvatus tehtävän tukemisessa vaikkapa vanhempainilloissa. Seurakunnan toiminta voi tulla tutuksi myös koulun kautta.

ENTÄ JOS

- ... lähikoulusta tulisi varhaisnuorisotyöntekijän työpiste?
- ... koulujumalanpalveluksiin ja hartauksiin satsattaisiin täysillä?
- ... opetussuunnitelma olisi kouluyhteistyön lähtökohta?
- ... seurakunta synnyttäisi koulussa vuoropuhelua uskosta ja pyhästä eri tavoin ajattelevien kanssa?
- ... tuemme koulujen opettajia heidän työssään?

VIRSIKASVATUS

Virsikasvatusta tehdään sekä koulussa että seurakunnassa. On tärkeää opettaa lapsille myös kirkon yhteistä perintöä lasten oman musiikin lisäksi, jotta he voivat liittyä koko seurakunnan yhteiseen lauluun.

Virsivisa on 3.- ja 4.-luokkalaisten oma, ei-niin-ryppyotsainen viisailu, jolla tehdään virsikirjaa ja erityisesti visaan valittuja virsiä koululaisille tutuiksi mukaansa tempaavalla tavalla. Tarkoituksena on myös innostaa laulamaan yhdessä luokan kanssa. Vuosittain Virsivisaan osallistuu tuhansia kou-

lulaisia. Sadat opettajat ovat sitoutuneet yhteistyöhön.

Toinen merkittävä virsikasvatuksen tuote on virsimerkki, jonka avulla kannustetaan lapsia (ja aikuisia) tuntemaan virsiä sekä opitaan käyttämään virsikirjaa. Virsimerkki voi olla koulun ja seurakunnan yhteinen projekti, jossa opettajat opettavat virret, mutta itse virsimerkki suoritetaan kanttorin johdolla. Virsiä ei tarvitse osata ulkoa. Päähuomio merkkisuorituksessa on virren ja virsikirjan tuntemisella, ei laulutaidolla. >>>

Tiettyt laulut ja virret kuuluvat olennaisesti myös suomalaisiin juhliin. Opetamalla niitä lapsille opetetaan samalla asioita, joita suomalainen yhteiskunta pitää tärkeinä ja jotka kuuluvat suomalaisuuteen. Virsilaulun myötä välitetään sekä hengellistä perintöä että suomalaiskansallisia kulttuuriarvoja.

Merkittävä osa virsi-
kasvatuksesta tapahtuu
kouluissa. Peruskoulun ope-

tussuunnitelman perusteet antavat tähän luontevan väylän niin musiikin- kuin uskonnonopetuksessa. Toisaalta virsikasvatus tarjoaa myös mahdollisuuden koulujen ja paikallisseurakuntien yhteistoimintaan ja kanssakäymiseen. Tähän Virsivisa ja virsimerkki tarjoavat konkreettisen ja mukavan toimintamallin, mutta tätä kasvatusta toki tehdään myös niistä riippumatta.

Kuva: Seurakuntien Lapsityön Keskus / Erja Saarinen.

Partio seurakunnan toimintamuotona

Partio on maailmalaajuinen ja kansainvälinen nuorisoliike, joka sulkee piiriinsä eri uskontoihin ja ideologioihin tunnustautuvia ihmisiä. Partioliikkeen periaatteiden mukaisesti partio ei koskaan voi olla uskonnotonta tai tunnustautua ateistiseksi. Kristillinen ihmiskäsitys ja uskonto on muurattu vahvasti partiotoiminnan peruskirjaan. Partio on yksi seurakuntien nuorisotyön toimintamuoto. Joissakin seurakunnissa tyttöjen ja poikien toiminta on jopa lähes yksinomaan partiotoimintaa.

SUHDE SEURAKUNTAAN

Suomen partiolaisten peruskirjan mukaan suomalaisen partion uskontokasvatuksessa noudatetaan Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja Suomen ortodoksisen kirkon tunnustusta. Muuta uskontoa tunnustaville varataan tilaisuus saada oman tunnustuksensa mukaista kasvatusta. Lippukunnista 70%:lla taustayhteisönä on seurakunta yhteistyösopimuksineen. Seurakuntien ja lippukuntien yhteistyötä sekä kasteopetuksen toteutumista tukee kirkon seppöjärjestelmä (seppo= seurakunnan partiotyöntekijä). Piispainkokous on määritellyt partion olevan seurakunnan työala ja siten osa seurakunnan omaa toimintaa. Kaikki kirkon piispat ja kasvatuksen hiippakuntasihteerit ovat saaneet violetin partiuhuivin ja tukevat suomalaista partiotyötä.

KOKONAISVALTAISUUS

Partion toiminnassa otetaan huomioon tytön ja pojan fyysiset, sosiaaliset, henkiset ja hengelliset tarpeet ja näitä kaikkia ulottuvuuksia kehitetään tasapuolisesti. Partio tarjoaa kasvun kaaren vauvasta vaariin ja murkusta muoriin, eli partio on myös perhetyön muoto.

VAPAAEHTOISUUS JA VERTAISUUS

Partiossa kasvetaan vastuuseen askel kerrallaan. Johtajat kaikilla partion tasoilla (järjestövästuita ja seurakunnan partiotyöntekijöitä lukuun ottamatta) toimivat vapaaehtoisina. Partio on kirkon toiminnassa kustannustehokkain työmuoto. Vapaaehtoiset johtajat saavat tehtävänsä koulutuksen, jolla on merkitystä myös myöhemmin elämässä. Yhdessä tekeminen ja kokeminen samanikäisten kanssa, esimerkiksi leireillä, retkillä ja luonnossa, on partiossa keskeistä. Tytöt ja pojat saavat vertaistukea kasvuunsa pienryhmissä (laumat ja vartiot) ja yhteistoiminnassa (lippukunnat). Partio on matalan kynnyksen seurakuntalaisuutta, ja se tukee kasvua yhteiskunnan ja myös seurakunnan vastuulliseksi jäseneksi. Tuhannet päättäjät ja sadat kirkon työntekijät ovat itse käyneet tämän polun.

ENTÄ JOS

- ... partiota arvostetaan koko seurakunnassa seurakunnan omana, kustannustehokkaimpaa työmuotona?
- ... otamme mallia partion ikäkausitavoitteista myös muuhun seurakunnan kasvatustyöhön?
- ... partion »kasva vastuuseen askel kerrallaan» vapaaehtoisuudesta otetaan mallia myös muuhun seurakuntatyöhön?
- ... seurakunta ja partiolippukunta yhdessä tarkistaisivat taustayhteisösopimuksensa sisällöt (ensi viikolla)?
- ... seurakunta antaisi lippukunnan johtajille säännöllistä tukea?

Kuva: Kirsi Lampi.

Seurakunnan yhteinen jumalanpalveluselämä

Hengellisyys on lapselle luontaista. Hengellisen elämän keskeinen paikka tytölle ja pojalle on koti ja kotiin kuuluvat tavat, rukoukset, laulut, keskustelut tai perinteet. Seurakuntien toiminta tukee kodin kasvatusta ja lapsen hengellisyyttä osana lapsen kokonaisvaltaista kasvua.

Tytöt ja pojat saavat mahdollisuuden hiljentymiseen, rukoilemiseen ja pyhän kohtaamiseen kerhojen, partioyhmien ja leirien hartauksissa sekä koulujen hengellisissä tilaisuuksissa. Pelkästään kerhohartauksia pidetään kuukausittain arviolta yli 15 000. Kerhonohtajien tai työntekijöiden pitämässä hartaushetkessä käsitellään kirkkovuoden tai johonkin ajankohtaiseen teemaan liittyvää aihetta. Hartaushetkissä toistuvat rituaalit ja symbolit luovat turvallisuuden tunnetta. Lapset oppivat myös tuntemaan keskeisiä raamatunkertomuksia, Isä meidän -rukouksen tai Herran siunauksen.

Kerhohartaus on merkittävä asia myös nuorille kerhonohtajille. Hartauden suunnittelu, siihen valmistautuminen ja sen pitäminen voivat olla monelle nuorelle tärkeä ja ehkä ainoakin tapa hoitaa omaa uskonelämäänsä.

Kerhohartaudet ja lapsille suunnatut omat hengelliset tilaisuudet eivät kilpaile tai korvaa seurakunnan yhteisen jumalanpalveluselämän merkitystä tytöille ja pojille. Myös tytöillä ja pojilla olisi oikeus kokea, että jumalanpalvelus, johon osallistutaan yhdessä oman perheen kanssa, on seurakuntaelämän keskus.

KAIKENIKÄISTEN JUMALANPALVELUS

Jumalanpalvelus on koko seurakunnan yhteinen juhla. Jotta tytöt, pojat ja heidän perheensä voisivat kokea jumalanpalveluksen omakseen, on sen jokaviikkoisessa suunnittelussa, mainonnassa ja toteutuksessa tärkeää huomioida perheet, joissa on eri-ikäisiä lapsia.

Seurakunnilla on monia mahdollisuuksia edistää eri-ikäisten lasten ja perheiden osallistumista jumalanpalvelukseen ja osallisuuden tunnetta siellä. Jumalanpalvelus koskettaa ja vahvistaa tyttöjä ja poikia, ainakin jos sen kieli on ymmärrettävää, laulut ja virret tuttuja tai mukaansatempaavia ja toiminta osallistujaa kunnioittavaa ja vuorovaikutukseen kutsuvaa. Lapsia tulisi ottaa rohkeasti mukaan toteuttamaan jumalanpalvelusta: rukouksiin, kynttilöiden sytyttäviksi, kolehdinkantajiksi tai saarnaan. Lapselle aktiivinen toiminta ja käsillä tekeminen on luonnollinen rukouksen ja jumalanpalveluksen muoto.

LAPSENKOKOINEN KIRKKO

Myös tilat vaikuttavat siihen, miten tervetulleeksi perheet kokevat itsensä. Monissa seurakunnissa on perustettu lapsille oma sakraalitila: kirkko tai kappeli. Tällaisessa tilassa on mahdollista ottaa huomioon lapsiseurakuntalaisten erityisvaatimukset, esimerkiksi huomioida kalusteiden koko, tasojen korkeus, symboliikka, mahdollisuudet liikkuu ja riittävät säilytystilat. Myös tavallisessa kirkkotilassa voidaan lapset ottaa huomioon esimerkiksi tekemällä lasten korkeudelta katseltava alttaripöytä päivän aiheesta tai varaamalla heille vaikka pieniä kirkkokasseja, jotka sisältävät aiheeseen liittyviä kirjoja ja piirustustehtäviä.

Kuvat: Ari Kärkkäinen.

LAPSET JA EHTOOLLINEN

Lapsilla on ollut oikeus käydä ehtoollisella yhdessä vanhempiansa tai kummiensa kanssa jo vuodesta 1979. Tästä huolimatta monet perheet edelleen arastelevat ehtoolliselle tulemistä, koska kokevat, etteivät ole osanneet opettaa lapsiaan. Perheitä tulisi rohkaista siihen, että lapsi oppii kokemalla. Ehtoollisopetusta on se, kun lapsi saa tulla ehtoollispöytään. Vähitellen hän alkaa ymmärtää enemmän ehtoollisen merkityksestä. Lähtökohdaksi riittää, että lapsi ymmärtää, että kyseessä on erityinen, Jeesuksen ystävien ateria. Seurakunnan on tuettava perheitä myös tässä kasvatustehtävässä. Monissa seurakunnissa pidetään perheille ehtoollisopetusta ja jaetaan aiheesta erilaista kirjallisuutta.

PYHÄKOULU

Tyttöjen ja poikien ominta jumalanpalvelusta on pyhäkoulu. Pyhäkoulu sisältää lapselle ominaisia toimintatapoja ja sillä voi olla yksinkertainen liturgia. Pyhäkoulun kokoontumispäivä on ensisijaisesti sunnuntai. Monissa seurakunnissa pyhäkoulu järjestetään messun yhteyteen. Nykyään on paljon myös ns. arkipyhäkouluja tai teemallisia pyhäkouluja. Suomestakin löytyy muskari-, liikunta-, kuvis-, draama- ja kokkipyhäkouluja.

ENTÄ JOS

- ... lapset saisivat olla seurakunnan jumalanpalveluksen keskus?
- ... jumalanpalvelukset suunniteltaisiin niin, että perheet kokisivat mielekkääksi osallistua niihin yhdessä eri-ikäisten lastensa kanssa?
- ... jumalanpalvelus toteutetaan moniammatillisella tiimillä, johon kuuluu myös eri-ikäisiä lapsia ja heidän vanhempiaan?
- ... jumalanpalvelustila rakennetaan niin, että se olisi kutsuva ja viihtyisä myös lapsille?
- ... joku ottaa jumalanpalveluksessa erityisesti lapset vastaan ja mahdollistaa heidän osallistumisensa messun toteuttamiseen?
- ... seurakunta tukisi perheitä ehtoollisopetuksessa?
- ... kerhonohtajille ja partion ryhmänohtajille annetaan enemmän koulutusta ja tukea hartauksien pitämistä varten?
- ... seurakunnassa pohdittaisiin yhdessä, mitä raamatunkertomuksia, rukouksia ja lauluja kouluikäisten hengelliseen elämän tukemiseksi nostetaan eri vuosina esille?
- ... Vapahtaja ja evankeliumi saisivat enemmän tilaa työotteessamme?
- ... levollisuus ja rukouksen mieli olisi työssämme koettavissa?

Tuki elämän eri tilanteissa

Tyttöjen ja poikien kasvurauhan suojaaminen on monimuotoistuneessa ja medioituneessa maailmassa yhä vaikeampaa, mutta silti mahdollista. Tyttö tai poika tarvitsee ennen kaikkea omien vanhempien ja muiden aikuisten läsnäoloa jokapäiväisessä arjessa. Myös elämän siirtymävaiheissa ja erilaisissa kriiseissä tarvitaan aikuisten erityistä huomiota ja tukea.

MUUTTUVA LAPSUUS

Koulun aloittaminen on iso murros lapsen elämässä. Pikkulapsivaihe on jäämässä taakse, selkään on nostettava isolta tuntuva reppu ja opittava huolehtimaan itse monista uusista asioista. Ensimmäisen luokan aloittaminen on ollut merkittävä askel myös edellisille sukupolville, mutta muilta osin lapsuuden voidaan nähdä muuttuvan varsin erilaiseksi kuin se oli vaikkapa viime vuosisadan loppupuolella. Erityisesti lapsuuden muuttumiseen ja lyhenemiseen on vaikuttanut median yhä kasvava rooli ihmisten arjessa. Viihde vie suuren osan vapaa-ajasta. Sosiaalinen media vaikuttaa sosiaaliseen asemaan ja »ajan hermolla» pysymiseen. Netin kautta pääsee kaiken tiedon lähteille, mikä haastaa lapsen henkistä kehitystä.

Yhteiskunnan arvot ja arvostukset vaikuttavat enenevässä määrin myös lapsiin: suoritus- ja kilpailuyhteiskunnassa lastenkin odotetaan harrastavan ja kehittävän aktiivisesti itseään eri alueilla. Valtaosa harrastuksista hyödyttää lasta. Kuitenkin silloin kun harrastukset ovat liian suorituspainotteisia tai kun niitä on liikaa, voi jo pieni koululainen saada niistä stressioireita. Toisaalta toinen aikamme yleinen ilmiö – syrjäytyminen – voi alkaa jo lapsena. Perheiden pärjääminen tai syrjäytyminen »periytyy» lapsille paitsi taloudellisista syistä, myös esimerkiksi kotona opittujen sosiaalisten taitojen tai niiden puuttumisen takia.

7-10 -vuotiaiden rauhattomuus on lisääntynyt. Taustalla vaikuttavat monet syyt, etenkin perheiden ongelmat ja koulun sosiaaliset pulmat, kuten turhan suuret ryhmät ja koulukiusaamisen yleisyys. Kuitenkin myös median suuri osuus lapsen ajankäytöstä, erityisesti pelaaminen ja siihen liittyvät lyhentyneet yönäet vaikuttavat tutkitusti lapsen levollisuuteen ja keskittymiskykyyn.

Media on erityisesti muuttanut seksuaalisen kasvun maailmaa. Valtava määrä tietoa ja kuvastoa on saatavilla hyvin varhain, mutta kyky käsitellä sitä ei ole lapsilla juurikaan varhaistunut. Muoti puettua lapsia näyttämään aikuisilta, jopa seksikkäiltäkin, mutta he eivät tiedä mitä viestittävät ja saattavat saada osakseen vääränlaisia tulkintoja. Muoti osaltaan muokkaa tyttöistä ja pojista objekteja aikuisten maailmaan. Jo alle 10-vuotiaat saavat ulkonäköpaineita ja saattavat esimerkiksi laihduttaa. Aiemmin murrosikäisen prosessiin kuuluviksi ymmärretyt kysymykset omasta kelpaamisesta ja ulkonäöstä ovat yhä useammin alle kymmenvuotiaiden kysymyksiä. Kun erilaiset paineet näin vyöryvät kouluikäisten lasten maailmaan, huoleton, tasapainoinen, verkkainen lapsuus toteutuu enää harvan kohdalla.

Lapsuus on lyhentymässä siinäkin mielessä, että murrosiän merkkejä on nähtävissä yhä nuoremmilla, joskus jo 8-9-vuotiaalla. 10 vuotta on monen lapsen mielessä rajapyykki lapsuuden loppumiselle. Lapset toisinaan kontrolloivat toisiaan – kuka ei

enää leiki, kuka sen sijaan »vieläkin leikkii». Joku jopa leikkii tietoisesti »viimeistä kertaa», samalla surren kasvamistaan.

Tyttöjen ja poikien kanssa työskentelevät tunnistavat valtavan aikuisen ihmisen tarpeen. Aikuisen tehtävä on tukea lasta olemaan oma itsensä ja elämään lapsuuttaan niin kauan kuin se luonnostaan kestää. Vaikka lapsi alkaisi jo näyttää teiniltä, ei henkistä ja emotionaalista kehitystä voi nopeuttaa. Lapsen on lupa olla lapsi kaikessa rauhassa, mutta myös kasvaa isommaksi kaikessa rauhassa. Leikki on hyvää ja suotavaa kaikenikäiselle eikä media tai viihde voi sen merkitystä korvata. Kirkossa halutaan tukea pitkää lapsuutta ja tytön ja pojan oikeutta olla kaikessa rauhassa juuri sellainen lapsi kuin hän aidosti on.

MAAN HILJAISET JA EUROOPAN OMISTAJAT

Yhdentoista ja neljäntoista (11-14v) vuoden ikäjaksoa voisi hyvin verrata lapsuuden tärkeisiin alkuvuosiin (1-3v), jolloin kehittyvät kiintymyssuhde, empatian tunne ja luottamus. Kolmen ensimmäisen vuoden aikana tärkeän aikuisen, isän ja äidin sekä ympäröivien luottohenkilöiden, isovanhempien, kummien, sukulaisten ja ystävien merkitys on korvaamaton.

Pienen lapsen lähellä on luontaista olla. On mahdollista seurata ja tukea lapsen kasvua omaksi persoonakseen. Samanlaista tukiverkkoa tarvitaan murrosiän kynnyksellä. Mielellään tuki- ja läheisverkko saisi olla lapsuuden verkkoa tiheämpi – niin suurten kysymysten keskellä elävät aikamme 11-14 -vuotiaat.

Tuohon ikäryhmään mahtuu ihmisyyden koko kirjo, maan hiljaisista kaiken kokeneisiin ja kaikkea vaativiin Euroopan omistajiin. 11 -14 -vuotiaiden parissa työskentelevät opettajat, nuorisotyöntekijät, valmentajat, ohjaajat ja muut työntekijät joutuvat usein ottamaan vastaan enemmän purkauksia, kiukkua, raivoa, itkua ja uhmaa kuin kokevat kohtuulliseksi. Toisaalta juuri tuossa iässä monet lapset lopettavat säännölliset harrastuksensa, esimerkiksi kerhotoiminnan tai partion – ja jäävät entistä enemmän yksin ja vaille tukiverkkoa.

Yksitoista - neljäntoistavuotiaat tytöt ja pojat seurakuntalaisina tarvitsevat erityistä huomioarvoa ja kohtaamista. Minäkuvan kehittyessä ja vahvistuessa, rippikoulun lähestyessä ja virtuaalisen elämän laajentuessa seurakunta voi tarjota kasvuympäristön, jossa elämän oikeaa ja väärää voi tunnistella, ihmisenä olemista saa harjoitella ja jumalasuhdetta voi rakentaa kaikessa rauhassa. Toisaalta monella yli kymmenvuotiaalla herää tarve saada päättää itse asioista, kantaa vastuuta itsestä ja toisista ja muokata maailmaa omalta osaltaan paremmaksi paikaksi. Tämä toiminnan tarmo ja into hyvän tekemiseen olisi hyvä nähdä ja ymmärtää voimavarana. Olisi hienoa, jos kouluikäiset lapset seurakunnassa eivät jäisi vain toiminnan kohteiksi, vaan saisivat itse kasvaa toiminnan tekijöinä ja vastuunkantajina.

YKSINÄISYYDEN TORJUNTA

Yksinäisyys on nuorten omasta mielestä keskeisin syrjäytymisen syy – jo siksi kaverisuhteita ja sosiaalisten taitojen kehittymistä on tärkeää tukea. Kukaan ei syrjäydy yhtäkkiä ja yllättäen, vaan merkkejä ja riskitekijöitä on nähtävissä jo neuvolaikäisellä. Syrjäytymisen todennäköisyys on tutkijoiden mukaan pieni silloin, jos lapsella on

suojaavana tekijänä ainakin toinen vanhemmistaan. Silloinkin, kun kumpikaan vanhemmista ei kykene kyllin hyvään vanhemmuuteen, voivat muut aikuiset ehkäistä lapsen sivuun jäämistä. Lasten lähellä olevien aikuisten onkin ensiarvoisen tärkeää pitää silmiä auki sen suhteen, ketkä lapset ovat riskissä jäädä sosiaalisten verkkojen ulkopuolelle. Seurakunta voi olla aloitteellinen kodin, koulun ja seurakunnan yhteistyölle – sille että puhutaan yhdessä oman seudun tytöistä ja pojista ja heidän voinnistaan. Seurakunnissa on osittain havahduttu tilanteeseen ja perustettu 10 -14 -vuotiaiden parissa toimivia erityisnuorisotyönohjaajan virkoja.

ETSIVÄ TYÖ

Etsivän työn tavoitteena on olla läsnä lasten ja nuorten keskuudessa siellä, missä he ovat ja tarjota mahdollisuus turvalliseen ja luottamukselliseen aikuiskontaktiin. Miel-tä askarruttaviin kysymyksiin etsitään yhdessä vastauksia, tarvittaessa ollaan yhteydessä vanhempiin ja autetaan lasta ja nuorta saavuttamaan tarvitsemansa palvelut. Etsivän työn ensimmäinen tavoite on luoda kontakti ja luottamussuhde, jotta lapsi pystyisi turvautumaan aikuiseen apua tarvitessaan.

TUKI ELÄMÄNKRIISEISSÄ

Yleisimmät lasta kohtaavat vaikeat elämänkriisit liittyvät perheen hajoamiseen, perheenjäsenen tai omaan sairastumiseen tai läheisen ihmisen tai lemmikkieläimen

kuolemaan. Surun tai kriisin keskellä lasta ei tule jättää yksin omien tuskallisten tunteidensa kanssa. Monista vaikeista asioista mennään läpi tavallisen lämpimän lähimmäisavun turvin, jossa lasta kutsutaan mukaan yhteiseen tekemiseen ja häntä kuunnellaan. Kasvatusalan työntekijän apu toteutuu usein vanhemmuuden ja koko perheen tukemisena, mikä voi olla esimerkiksi keskustelutukea tai vertaisryhmätointa. Myös kirkon perheasiain neuvottelukeskuksissa perhettä tuetaan useimmin tukemalla juuri vanhempia, vaikka toisinaan myös lapset osallistuvat istuntoihin.

Joissakin seurakunnissa on viime vuosina kehitetty myös tapoja kohdata ja auttaa itse tukea tarvitsevaa lasta. Kouluikäisille lapsille järjestetään omia suru- ja eroryhmiä. Verkossa on mahdollista keskustella aikuisen työntekijän kanssa, tai voi laittaa viestin tytöille ja pojille suunnattuun Tekstaritupu tai Nettitupu -auttamispalveluun. Joissakin sähköisissä palveluissa on mahdollista keskustella myös nimettömästi. Seurakuntien työntekijöille on kehitetty koulutuksia liittyen lasten ja nuorten sielunhoitoon, jotta lasten saama tuki olisi riittävää ja turvallista. Oikeaa ammatillisuutta on tunnistaa omat rajansa. Silloin on osattava ohjata kriisissä oleva lapsi tai perhe sopivan avun luokse.

DIAKONINEN PERHETYÖ

Entä jos perhettä ei ole tai perheen aikuiset ovat kykenemättömiä edes oman elämän hallintaan? Diakoniatyössä kohdataan näitä perheitä. Pääsääntöisesti aikuisia kohtaavassa työssä on tärkeää esittää yksinkertainen kysymys perheen vanhemmalle:

miten lapset voivat? Työyhteisön sisäinen yhteistyö diakonian ja kasvatuksen ammattilaisten välillä antaa hyviä eväitä tukea vaikeassa elämäntilanteessa olevia tyttöjä ja poikia perheineen. Myös vapaaehtoisten aikuisten mahdollisuuksia toimia vertais-tukena ja työntekijöiden apuna on syytä tarkastella.

YHTEISTYÖ

Tytön tai pojan haasteet ja vaikeudet ovat toisinaan niin moninaisia, että ainoastaan yhteistyöllä voidaan tarjota paras mahdollinen tuki. Tämä koskee niin seurakunnan eri työmuotoja kuin muita yhteistyötahoja. Tytölle tai pojalle ei ole väliä saako hän apua diakonian, nuorisotyön tai varhaiskasvatuksen työalasta. Hänelle on merkityksellistä, että hänet kohdataan ja hänen hätensä otetaan todesta. Silloin, kun lasta ohjataan uuden avun piiriin, on tärkeää muistaa »saattaen vaihtaminen». Silloin tuttu työntekijä tulee mukaan uuteen tilanteeseen. Estävätkö seurakuntien työmuotojen rakenteet jatkuvaa kohtaamista vai mahdollistavatko ne sitä? Tämä on nostettu jopa kirkon kohtalonkysymykseksi.

ENTÄ JOS

- ... toiminnassa erityisesti kiinnitettäisiin huomiota lapsen elämän siirtymävaiheisiin?
- ... kohtaaminen olisi kaikkein tärkein asia seurakunnan toiminnassa?
- ... seurakunta on syrjinnästä vapaata aluetta?
- ... varhaisnuorisotyöntekijä varaisi vähintään 10 tuntia viikossa aikaa lasten kanssa olemiseen?
- ... ajatteleme, että lapsi joka tulee puberteettiin, on yhä lapsi?
- ... 11-14 -vuotiaiden seurakuntalaisuus olisi seurakunnan erityisen kehittämisen kohde?
- ... seurakunnassa pohdittaisiin yhdessä, mikä tukisi ja »silloittaisi» 11-14-vuotiaiden kasvua kohti rippikoulua ja sen jälkeistä seurakuntalaisuutta?
- ... tytöt ja pojat olisivat oikeasti subjekteja, tekijöitä, eivätkä meidän aikuisten työn kohteita?
- ... kerhoissa olisi 12-14-vuotiaita apuohjaajia?
- ... vahvistamme tyttöjen ja poikien tunne- ja vuorovaikutustaitoja?
- ... seurakunnan toiminnassa olisi entistä enemmän toimintatapoja varhaiseen välittämiseen?
- ... »erkkatyö» olisikin suunnattu 11-14 -vuotiaille ja sitä tekisi diakoni yhdessä varhaisnuorisotyön tiimin kanssa?
- ... eri työalojen ammattitaito olisi käytettävissä myös muilla työaloilla?
- ... tyttö ja poika kohdattaisiin omista lähtökohdistaan käsin, ei työalasta käsin?

ENTÄ JOS

- ... seurakunnissa olisi enemmän tilaa koko perheen yhteiselle toiminnalle?
- ... tytöt ja pojat ja heidän perheensä saisivat olla osallisia toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa työntekijän tukiessa heitä?

Puutarhurit: Perhe pääosassa

Poikien ja tyttöjen seurakuntaelämässä tarvitaan sekä toiminnan organisoijia ja toteuttajia että kasvun tukijoita. Tytöillä ja pojilla on oikeus saada seurakunnassa kasvunsa mahdollistajiksi turvallisia, luotettavia ja riittävän tuttuja aikuisia.

Vanhempien merkitystä lapsen elämässä ei voi liioitella. Tyttöjen ja poikien jäsenyys seurakunnassa perustuu heidän vanhempiansa tahtoon. Perhe on lapsen ensisijainen kasvattaja, myös hengellisissä kysymyksissä. Seurakunta tukee perheiden kasvatustyötä. Seurakunnan toiminnan lähtökohtana on kumppanuus ja yhteistyö perheiden kanssa kasteessa saadun yhteisen opetus- ja kasvatustehtävän mukaisesti. Hyvä vuorovaikutus perheen vanhempien kanssa on tärkeää silloinkin, kun lapsi osallistuu toimintaan omassa ikäryhmässään. Seurakunnalla tulisi olla päivitetty yhteystiedot ja toimivat yhteydenpitokanavat kaikkiin toiminnassa mukana olevien lasten perheisiin.

Monet seurakunnat järjestävät nykyään toimintoja, joihin voi osallistua perheenä: perheleirejä ja -retkiä, aikuinen ja lapsi -kerhoja, perhekahviloita sekä erilaisia perheiden tapahtumapäiviä. Monet näistä on toteutukseltaan suunnattu pienempien lasten perheille. Vanhemmille tehty kysely osoittaa, että he haluaisivat harrastaa perhetoimintaa myös perheen isompien lasten, 10-18 -vuotiaiden kanssa. Tämä tieto voi innostaa seurakuntalaisia yhdessä miettimään, mitä tehdä, jotta perheiden eri-ikäisine lapsineen olisi luontevaa ja mahdollista kokoontua yhdessä.

Seurakunnan työntekijät kasvun tukijoina

Seurakunnassa vastuu tyttöjen ja poikien toiminnasta on usein uskottu nuorisotyönohjaajalle. Työtä poikien, tyttöjen ja heidän perheidensä kanssa tekevät myös lapsityönohjaajat, lastenohjaajat, papit, kanttorit, diakonit, keittäjät ja vahtimestarit.

TOIMINTOJEN ORGANISOIJA

Työntekijän rooli tyttöjen ja poikien seurakuntaelämän mahdollistajana on moninainen. Hän organisoii toiminnan eri muodot. Hän siis varaa tilat, materiaalit ja kuljetukset. Hän etsii, kouluttaa ja huoltaa kerhonohjaajat ja isokset. Hän sopii yhteistyöpalaverit, valmistelee ohjelmat, mainostaa ja markkinoi, vastaa toiminnan turvallisuudesta sekä verkostoituu muiden lasten kanssa toimivien tahojen kanssa.

AIKUINEN TUKI JA KOHTAAJA

Työntekijän näkökulmasta tärkein työ alkaa kuitenkin vasta, kun nämä työt on tehty. Se tärkein on poikien ja tyttöjen kohtaamista, heidän kanssaan elämistä vaikka pa koulun pihalla, leiriruokailussa, kerhohetkessä, pelin tuoksinassa ja hartauden

Kuva: Hele Ali-Löytty

hiljaisuudessa. Työntekijä on lapselle kohtaaja ja aikuinen tuki. Työntekijän tärkein työkalu on oma persoona. Tärkeimpiin työvälineisiin on syytä lukea ihmissuhteet lapsiin, nuoriin ja vanhempiin. Ne tarvitsevat syntyäkseen aitoa kohtaamista ja pitkäjänteisyyttä. Varhaisnuorisotyössä, jossa voidaan olla tekemisissä samojen ihmisten kanssa seitsenvuotiaasta aina aikuisuuteen asti, on mahdollista luoda pitkiä vuorovaikutussuhteita.

Onko kaikkien tyttöjen ja poikien mahdollista tuntea joku seurakuntansa työntekijä? Tämä ihanne vaatisi toteutuakseen riittäviä henkilöresursseja. Keskimäärin seurakunnissa varhaisnuorisotyöhön käytetään vähemmän taloudellisia resursseja kuin päiväkerhotyöhön, rippikouluun tai nuorisotyöhön. Jos käytettyjä taloudellisia resursseja tarkastellaan suhteessa toimintaan osallistuneiden määrään tai vieläpä suhteessa kyseisessä ikävaiheessa olevien seurakuntalaisten määrään, on tyttöjen ja poikien seurakuntaelämä varsin kustannustehokasta. Toisaalta voidaan kysyä, kertovatko tilastoluvut siitä, että tehtävää hoidetaan seurakunnissa vähäisin resurssein.

VASTUU ON SEURAKUNNAN YHTEINEN

On hyvä miettiä, miten tyttöjen ja poikien parissa tehtävää työtä organisoidaan. Perinteisesti työtä on tehty seurakunnittain, niin että vastuu toiminnasta on jäänyt yhden tai joskus useamman varhaisnuorisotyöntekijän harteille. Jos kaikki toiminta on yhden työntekijän varassa, kasvaa työn haavoittuvuuden riski. Sairastuminen, työntekijän vaihdos ja muut muutokset voivat romahduttaa toiminnan. Ongelmaksi voi tulla myös henkilöstön riittävyys esimerkiksi leiritoiminnassa.

Huolehtiminen tyttöjen ja poikien hyvinvoinnista ja kasvun mahdollisuuksista on kaikkien seurakunnan aikuisten yhteinen asia. Olisi hyvä, jos vastuu tyttöjen ja poikien osallisuudesta ja toiminnasta olisi seurakunnassa jaettu useamman työntekijän kesken. Toiminnasta voisi vastata esimerkiksi moniammatillinen tiimi. Siinä yhdistyisi useamman henkilön, esimerkiksi nuorisotyönohjaajan, lapsityönohjaajan tai lastenohjaajan, papin, kanttorin, diakonin, luottamushenkilön tai vapaaehtoisen vanhemman, osaaminen ja ammattitaito tyttöjen ja poikien parhaaksi. Myös esimerkiksi rovastikunta- tai seurakuntapareittain tehtävässä työssä mahdollisuudet toisen työntekijän tuuraamiseen ja apuun kasvavat ja toiminnan haavoittuvuus vähenee.

ENTÄ JOS

- ... luottamushenkilö toimisi kerhon kummina?
- ... tyttöjen ja poikien parissa toimittaisiin rippikoulun tavoin moniammatillisena tiiminä?
- ... ei ole varhaiskasvatuksen tiimi ja nuorisotyöntiimi vaan yhteinen perhetyön tai kasvatuksen tiimi?
- ... joka seurakunnassa olisi tyttöjen ja poikien pappi?
- ... lastenohjaajat ohjaisivat 7-10 -vuotiaiden kerho- ja leiritoimintaa?
- ... »nuortenilta» olisi suunnattu 11-14 -vuotiaille ja sen pitäisi yhdessä nuorisotyön ja varhaisnuorisotyön tiimit?

KIRKON NUORISOTYÖNOHJAAJAT NOUDATTAVAT KAIKESSA TYÖSSÄÄN JA TOIMINNOISSAAN SEURAAVIA AMMATTIETIIKAN PERIAATTEITA

- Rehellisyyttä
- Oikeudenmukaisuutta
- Armahtavaisuutta
- Elämän kunnioittamista

TYÖSKENNELLESSÄMME NUORTEN KANSSA

- Tahdomme tukea vastuullisesti lapsen ja nuoren kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä.
- Tahdomme pitää huolta lapsista ja nuorista osoittaen hyväksymistä, välittämistä ja kiinnostusta kysymyksistään ja tarpeistaan.
- Tahdomme olla lapsille ja nuorille turvallisia, vastuullisia esikuvia heidän oman identiteetin löytämisessä.
- Tahdomme toimia lasten ja nuorten hengellisen kasvun tukijoina.
- Työskennellessämme työkavereiden kanssa
- Tahdomme toimia kannustavina, vuorovaikutustaitoisina ja hyväksyvinä työkavereina.
- Tahdomme edesauttaa tasavertaisen, oikeudenmukaisen ja kannustavan työilmapiirin luomisessa.
- Tahdomme kunnioittaa työkavereita antamalla heille tilaa toimia ja kannustamalla rehellisellä palautteella.

SUHTEESSAMME TYÖNANTAJAAN

- Tahdomme työyhteisössä toimia vastuullisina työntekijöinä sitoutuen yhteisen työnäyn toteuttamiseen.
- Tahdomme hoitaa työmme ammattimaisesti olemalla aloitteellisia ja joustavia työntekijöitä.
- Tahdomme toimia suomen ev.lut. kirkon yhteisen opin ja tunnustuskirjojen pohjalta lasten ja nuorten kasvattajina.

TOIMIESSAMME YHTEISKUNNASSA

- Tahdomme toimia nuorisotyön verkostoissa aloitteellisina nuorisotyön osaajina, nuorten äänenä ja kirkon kasvatustyön toimijoina.
- Tahdomme osoittaa yhteistyökykyä, ennakkoluulottomuutta ja suvaitsevaisuutta kaikissa toimissamme.
- Tahdomme olla tukemassa lasten ja nuorten kasvua koko yhteisössä.

Lähde: Kirkon nuorisotyönohjaajien ammattieettiset ohjeet

Vapaaehtoiset

Tyttöjen ja poikien toiminta seurakunnissa ei pyörisi ilman tuhansia vapaaehtoisia vastuunkantajia. Tulevaisuudessa vapaaehtoistyön rooli todennäköisesti kasvaa nykyisestä, jos sen annetaan kasvaa.

KERHONOHJAAJAT JA ISOSET

Yksi erittäin tärkeä ryhmä vapaaehtoisia ovat kerhonohjaajat ja isokset. Vuonna 2011 seurakunnissa toimii 7329 vapaaehtoista kerhonohjaajaa. Suurin osa kerhonohjaajista on rippikoulun käyneitä nuoria. Alle 18-vuotiaat voivat toimia ohjaajina pareittain, kun he ovat kerhonohjaaja-koulutuksen saaneita ja heidän tukenaan on kerho-ohjelmisto ja tarvittaessa aikuinen työntekijä.

Kuva: Hele Ali-Löytty.

Seurakuntien kerhonohjaajat sitoutuvat viikoittaiseen tehtäväänsä yleensä vuodeksi kerrallaan. He suunnittelevat tytöille ja pojille ikäkaudelle sopivan kerho-ohjelman joka kerraksi. Satoi tai paistoi, he tulevat viikoittain kerhopaikkaan valmiina kohtamaan kerholaisensa. Toiminnan ohjaamisen lisäksi kerhonohjaaja on pojalle ja tytölle malli nuoresta tai aikuisesta seurakuntalaisesta. Hän on kuin isovelji tai isosisko, jonka kanssa voi jutella, puuhata, nauraa ja itkeä, pohtia elämän tärkeitä asioita tai olla vaan.

Kerhonohjaajat toimivat usein myös isosina eli apuohjaajina tyttöjen ja poikien leireillä ja retkillä. Nuorelle itselleen kerhon ohjaaminen merkitsee vastuuseen kasvamisesta. Onnistuneet kokemukset kasvattavat itsetuntoa. Tyttöjen ja poikien roolimallina oleminen on toisaalta vaativaa ja toisaalta palkitsevaa. Kerhonohjaajia ja isosia kouluttaa ja tukee seurakunnan työntekijä. Aikuisen läsnäolo kerhotilanteessa on usein tarpeellista, jotta laadukas kerhotyö on mahdollista. Työntekijän näkökulmasta kerhotyö on yhtä aikaa työtä kouluikäisten ja nuorten parissa. Monissa seurakunnissa kerhonohjaajat ja rippikoulun isokset ovat usein samoja nuoria. He tuntevat tytöt ja pojat ja toimivat erinomaisina silloittajina varhaisnuorisotyön, rippikoulun ja nuorisotyön välillä.

ENTÄ JOS

- ... *nuoret kerhonohjaajat ja partion ryhmänohjaajat olisivat ikänsä takia seurakunnan erityisen huolenpidon ja arvostuksen kohteena?*
- ... *isos- ja kerhonohjaaja toiminta valmentaisi nuoria laaja-alaiseen vapaaehtoisena toimimiseen seurakunnassa?*
- ... *seurakunnassa satsattaisiin erityisesti siihen, että myös pojat löytäisivät itselleen sopivan paikkansa kerhonohjaajina?*

AIKUISET VAPAAEHTOISINA

Moni aikuinen haluaa olla nykyistä enemmän mukana lasten elämässä ja moni asia mahdollistuu, jos tyttöjen ja poikien toiminnassa on mukana enemmän aikuisia. Eräessä helsinkiläisessä seurakunnassa on perinne järjestää »junioreiden ja senioreiden» leiri yhtä aikaa samaan paikkaan. Kouluikäiset pääsevät leirillä leipomaan ja askartelemaan yhdessä eläkeläisten kanssa. Vanhuuden kokemus ja nuoruuden into yhdistyvät molempia palkitsevalla tavalla. Voisiko kerho- ja partioryhmillä ja leireillä olla omat »mummunsa, vaarinsa tai kumminsa»?

Kerhon ohjaaminen voi olla myös aikuiselle oiva tapa käyttää omia kykyjään lähellä asuvien lasten parhaaksi. Tyttöjen ja poikien parissa työskentelee vapaaehtoisia aikuisia kuten lapsikuoron johtajia. Kuorotoiminnassa on usein mukana myös vanhempia, joten se parhaimmillaan vahvistaa koko perheen seurakuntaosallisuutta. Aikuisella voisi olla myös paikka esimerkiksi nuorten ryhmänohjaajien tukena – aikuisena joka ei ole ohjaaja, mutta on saatavissa, jos tarvitaan.

Suomalainen yhteiskunta on muuttumassa kohti yhä aktiivisempaa kansalaisyhteiskuntaa, jossa lähiyhteisöjen merkitys korostuu ihmisten halutessa omalla aktii-

visuudellaan ja yhteistoiminnalla vaikuttaa hyvinvointiinsa. Tällainen muutos ei ole uhka, vaan se merkitsee kasvavia mahdollisuuksia kehittää seurakuntaa yhdessä seurakuntalaisten kanssa. Oleellista on miettiä, miten luoda sellaiset rakenteet ja toimintatavat, jotka pystyvät vastaamaan tähän henkiseen muutokseen. Miten avataan seurakunnan ovet yhdessä tekemiseen, aloitteellisuuteen ja luovuuteen?

ENTÄ JOS

- ... *nuorten kerhonohjaajien työtä seurakunnassa olisi tukemassa joukko aikuisia vapaaehtoisia?*
- ... *kummit ja isovanhemmat pyydetäisiin mukaan kehittämään poikien ja tyttöjen seurakuntaelämää?*
- ... *seurakunnissa tuettaisiin perheiden omaehtoista toimintaa?*

Kuva: i33ff.com

III TYTÖT JA POJAT SEURAKUNTALAISINA KEHITTÄMISTAVOITTEET

Päätelmiä

Kehittämisasiakirja on kolmen erillisen sanan yhdistelmä. Kirja. Kirja(nen) on tiivistelmä työstä, jota seurakunnissa ja kirkossa tehdään tyttöjen ja poikien parissa ja kanssa. Se on tiivistelmä kirkolle, verkostoille, yhteistyökumppaneille, seurakunnan päättäjille ja vanhemmille. Tekstikokonaisuus kuvaa muutoksen keskellä olevaa, elävää työtä ja toimintaa.

Asia. Kirjalla on viesti. Sillä on asiaa. Seurakuntien, järjestöjen ja kirkon toiminta tyttöjen ja poikien parissa on elintärkeää niin kohderyhmälle kuin kirkollekin. Vahvistamalla seurakunnan läsnäoloa 7-10 ja 11-14 -vuotiaiden parissa vahvistetaan myös perheitä, rakennetaan huomista ja kirkon tulevaisuutta. Ennen kaikkea ollaan läsnä yhdessä elämän herkimmistä käännekohdista, jolloin eletty lapsuus ja kasvava nuoruus kamppailevat tilasta tytön ja pojan elämässä.

Kehittäminen. Asiakirjan työryhmä on tulkinut varhaisnuorisotyön historiaa hyvin myönteisenä kehitys- kaarena. Työ ja toiminta ovat olleet erinomaisen muuntautumiskykyistä. On osattu pitää kiinni oleellisesta (kirkon sanoma), on pysytty ajassa (toimintamuodot) ja on katsottu rohkeasti eteenpäin (muutosherkkyys). Sama linja näkyy tässä asiakirjassa. Työryhmä toivoo, että asiakirjan teksti ja – entä jos – pohdiskelut haastavat arvostamaan tehtyä ja uudistamaan olevaa.

Viimeiseen lukuun on tiivistetty vielä viisi tärkeää näkökulmaa tyttöjen ja poikien seurakuntalaisuuden kehittämiseksi: lapsi, perhe, työ, päättäjät ja verkostot. Jotta seurakunnan olisi mahdollisuus monipuolisesti hyödyntää asiakirjaa omassa kehittämistyössään, on jo aikaisemmin esitetyt *Entä jos* – kehittämiskysymykset koottu ja ryhmitelty uudelleen näiden viiden kohdan alle.

Kehittämisasiakirja ja lapsi

Kehittämisasiakirja ei puhu varhaisnuorista vaan tytöistä ja pojista seurakunnassa. Varhaisnuorisotyö termi kuvaa työalaa kouluikäisten tyttöjen ja poikien parissa. Ikäkausikaan ei ole yhtenäinen, vaan siinä on suuria eroja. 7–10 -vuotiaiden kanssa toimitaan eri tavalla kuin 11–14 -vuotiaiden parissa. Asiakirja korostaa pitkän lapsuuden lahjaa ja pitää koko puberteettiaikaa lapsuuden aikana. 7–14 -vuotiaat elävät valtavan tietotulvan ja ärsykkeiden keskellä. Musiikki, muoti, media ja internet vaikuttavat joka päivään. Kaiken tämän keskellä on turvattava mahdollisimman pitkä ja turvallinen lapsen kasvuympäristö myös seurakunnan työssä.

- Asiakirja korostaa pitkän lapsuuden merkitystä
- Asiakirja puhuu tytöistä ja pojista seurakunnassa

ENTÄ JOS LISÄTÄÄN TYTÖN JA POJAN OSALLISUUTTA?

- ... tytöt ja pojat tulisivat kuulluiksi, nähdyiksi ja näin osallisiksi seurakunnassaan?
- ... tytöt ja pojat olisivat oikeasti subjekteja, tekijöitä, eivätkä aikuisten työn kohteita?
- ... käytämme seurakunnassa varhaisnuoren sijasta termiä tytöt ja pojat?
- ... otamme kirkon varhaisnuorisotyön kehittämisen lähtökohdaksi tyttöjen ja poikien oikeuden seurakuntalaisuuteen?
- ... kaikenlaiset tytöt ja pojat voisivat kokea olevansa tervetulleita seurakunnan johonkin toimintaan?
- ... tyttöillä ja pojilla olisi yhtäläiset mahdollisuuksia osallistua seurakunnan elämään asuinpaikkakunnasta huolimatta?
- ... seurakunnassa linjattaisiin mihin »oksiin» lapsilla on oikeus seurakunnassa?
- ... tytöt ja pojat osallistuisivat kerhotoiltojen suunnitteluun ja sisustukseen?
- ... Jeesuksen tavoin pidämme lasta esikuvana?
- ... ajattelempa parasta mahdollista tulevaisuutta tytöille ja pojille seurakuntana: Mitä se olisi?

ENTÄ JOS TUEMME TYTÖN JA POJAN KOKONAISVALTAISTA KASVUA JA HENGELLISYYTTÄ SEN OSANA

- ... kehittämme erikseen 7–10 -vuotiaiden ja 11–14 -vuotiaiden toimintaa tai mietimme toimintaa alakoulu- ja yläkoululähtöisesti?
- ... tarjoaisimme lapsille rohkeasti tyttökerhoja ja poikakerhoja sukupuolisensitiivisellä otteella?
- ... keskustelisimme avoimesti siitä, millaisia sukupuoleen liittyviä roolimalleja tarjoamme lapsille seurakunnassa?
- ... arvostamme sählynpelaamisen ja askartelun merkitystä lapsen kokonaisvaltaisen kasvun osana?
- ... vahvistamme tyttöjen ja poikien tunne- ja vuorovaikutustaitoja?
- ... pidämme lapsen uskoa yhtä oikeana kuin aikuisen uskoa?
- ... seurakunnassa pohdittaisiin yhdessä, mitä raamatunkertomuksia, rukouksia ja lauluja kouluikäisten hengelliseen elämän tukemiseksi nostetaan eri vuosina esille?
- ... jumalanpalvelustila rakennetaan niin, että se olisi kutsuva ja viihtyisä myös lapsille?
- ... joku ottaa jumalanpalveluksessa erityisesti lapset vastaan, ja mahdollistaa heidän osallistumisensa messun toteuttamiseen?
- ... koulujumalanpalvelukseen ja hartauksiin satsattaisiin täysillä?
- ... lasten mahdollisuuksia luontoelämyksiin lisättäisiin telttaleirien avulla?
- ... huolehdittaisiin siitä, että kaikki lapset pääsevät edes kerran elämässään leirille?
- ... nettitoiminnasta tulisi yksi seurakunnan kantava oksa?
- ... lisäämme työntekijöiden ja vapaaehtoisten aikuisten työaikaa netissä kohtaamassa tyttöjä ja poikia?
- ... kehitämme toimintatapoja niin, että huomioimme mediamaailman osana tyttöjen ja poikien luontevaa elämänpiiriä?
- ... seurakuntamme tytöt ja pojat tuntisivat kirkon ja kristillisten järjestöjen nettipalvelut?

- ... toiminnassa erityisesti kiinnitettäisiin huomiota lapsen elämän siirtymävaiheisiin?
- ... kohtaaminen olisi kaikkein tärkein asia seurakunnan toiminnassa?
- ... tyttö ja poika kohdattaisiin omista lähtökohdistaan käsin, ei työalasta käsin?
- ... seurakunnan toiminnassa olisi entistä enemmän toimintatapoja varhaiseen välittämiseen?
- ... seurakunta on syrjinnästä vapaata aluetta?
- ... ajattelempa, että lapsi joka tulee puberteettiin, on yhä lapsi?
- ... 11-14 -vuotiaiden seurakuntalaisuus on seurakunnan erityisen kehittämisen kohde?
- ... seurakunnassa satsattaisiin erityisesti siihen, että myös pojat löytäisivät itselleen sopivan paikkansa kerhonohjaajina?

Kuva: Microsoft

Tytön ja pojan lähiyhteisö on oma perhe. Perhe on myös tärkeä – jopa tärkein – kumppanimme. On hyvä tiedostaa luottamussuhteen merkitys kodin ja seurakunnan työn välillä. Perheet ovat erilaisia ja tämän omaleimaisuuden arvostaminen on tärkeää. Elämä on kuitenkin haavoittuvaa. Kun syntyy huoli lapsen voinnista, työntekijä on aina lapsen puolella. Asiakirja korostaa ajattelevaa varhaisnuorisotyötä perhelähtöisesti. Lähitulevaisuuden eräs voimavara on suurten ikäluokkien eläköityminen. Isovanhemmuuden merkitys kasvaa tyttöjen ja poikien parissa. Myös kummien rooli hakee muotoaan ja tarvitsee seurakuntien tukea. Kummius on seurakunnallinen tehtävä ja kummin tulisi olla 7-14 -vuotiaalle tärkeä matkakumppani.

- Asiakirja korostaa perheen ja seurakunnan luottamussuhdetta.
- Asiakirjassa ajatellaan työtä lapsilähtöisesti ja perhelähtöisesti.

- ... puhumme varhaisnuorisotyön sijasta lapsi- ja perhetoiminnasta?
- ... seurakunnissa olisi enemmän tilaa koko perheen yhteiselle toiminnalle?
- ... seurakunnissa tuettaisiin perheiden omaehtoista toimintaa?
- ... tytöt ja pojat ja heidän perheensä saisivat olla osallisia toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa työntekijän tukiessa heitä?
- ... kehitämme ja toteutamme tyttöjen ja poikien säännöllistä toimintaa yhdessä perheiden kanssa?
- ... kerhotyö tapahtuisi iltapäivisin?
- ... kesäkuu, jolloin useimmat vanhemmat ovat vielä töissä, varattaisiin seurakunnissa kouluikäisten leiritoimintaan?
- ... jumalanpalvelukset suunniteltaisiin niin, että perheet kokisivat mielekkääksi osallistua niihin yhdessä eri-ikäisten lastensa kanssa?
- ... seurakunta tukisi perheitä ehtoollisopetuksessa?
- ... kummit ja isovanhemmat pyydetäisiin mukaan kehittämään poikien ja tyttöjen seurakuntaelämää?

Kehittämisasiakirja ja työ (työntekijä, tiimi, sillat)

Viralla on monta nimeä. Varhaisnuorisotyön virka. Tyttötyön ja poikatyön virka. Perhetyön virka. Virka on aina seurakunnan, ei työntekijän. Arvosta omaa työtäsi ja tehtävääsi. Viranhaltija tai työntekijä on työnsä paras asiantuntija, mutta tarvitsee myös muita ympärilleen. Lapsuuteen liittyy oleellisena osana kasvaminen. 7-14 -vuotiaalla on kokemus pienenä lapsena olemisesta ja ehkä myös puberteetista. Hän on kasvamassa kohti nuoruutta ja sitten aikuisuutta. Seurakunta voi parhaimmillaan kulkea kymmeniä vuosia lapsen ja nuoren rinnalla häntä ja perhettä tukien. Siksin on tärkeää, että perinteisten työalojen välillä on siltoja ja niitä vahvistetaan.

- Asiakirja korostaa, että virka on seurakunnan, ei työntekijän oma.
- Asiakirja vahvistaa seurakuntatyön ja kasvatustyön pitkää kaarta ja kosketuspintaa tytön, pojan ja perheen elämään.
- Asiakirja rohkaisee rakentamaan siltoja perinteisten työmuotojen välille.

ENTÄ JOS YHDISTÄMME ERI TYÖNTEKIJÖIDEN AMMATTITAIDON TYTTÖJEN JA POIKIEN PARHAAKSI

- ... seurakunnassa mietittäisiin teemmekö yhdessä oikeita asioita tyttöjen ja poikien parhaaksi?
- ... seurakunnassa pohditaan rohkeasti keiden työntekijöiden vastuulle tytöt ja pojat seurakunnassa kuuluvat?
- ... uskallamme rohkeasti luopua vanhoista menestystarinoistamme ja kehittää uusia ikäkaudelle tyypillisiä menetelmiä?
- ... tyttöjen ja poikien parissa toimittaisiin rippikoulun tavoin moniammatillisena tiiminä?
- ... eri työalojen ammattitaito olisi käytettävissä myös muilla työaloilla?
- ... ei ole varhaiskasvatuksen tiimi ja nuorisotyön tiimi vaan yhteinen perhetyön tiimi?
- ... joka seurakunnassa olisi tyttöjen ja poikien pappi?
- ... lastenohjaajat ohjaisivat 7-10 -vuotiaiden kerho- ja leiritoimintaa?
- ... »nuortenilta» olisi suunnattu 11-14 -vuotiaille ja sen pitäisi yhdessä nuorisotyön ja varhaisnuorisotyön tiimit?
- ... kuorot ja musiikkiryhmät nähtäisiin seurakunnassanne olennaisena tyttöjen ja poikien toiminnan muotona?
- ... otamme mallia partion ikäkausitavoitteista myös muuhun seurakunnan kasvatustyöhön?

- ... »erkkatyö» olisikin suunnattu 11-14 -vuotiaille ja sitä tekisi diakoni yhdessä varhaisnuorisotyön tiimin kanssa?
- ... jumalanpalvelus toteutetaan moniammatillisella tiimillä, johon kuuluu myös eri-ikäisiä lapsia ja heidän vanhempiaan?
- ... partion »kasva vastuuseen askel kerrallaan» -vapaaehtoisuudesta otetaan mallia myös muuhun seurakuntatyöhön?
- ... lapset saisivat olla seurakunnan jumalanpalveluksen keskus?
- ... kerhoissa olisi 12-14 -vuotiaita apuohjaajia?
- ... isos- ja kerhonohjaaja toiminta valmentaisi nuoria laaja-alaiseen vapaaehtoisena toimimiseen seurakunnassa?

ENTÄ JOS RAKENNAimme KASVATUKSEN »SILLAT» JA PIDÄMME NE KUNNOSSA

- ... toiminnassa erityisesti kiinnitettäisiin huomiota lapsen elämän siirtymävaiheisiin?
- ... kouluun siunaaminen ja siirtyminen suunniteltaisiin yhdessä, niin että lapsi saisi siirtyä tuttujen varhaiskasvattajien saattamana turvallisesti kouluikäisten toimintojen pariin?
- ... seurakunnassa pohdittaisiin yhdessä, mikä tukisi ja »silloittaisi» 11-14-vuotiaiden kasvua kohti rippikoulua ja sen jälkeistä seurakuntalaisuutta?
- ... kohtaaminen olisi kaikkein tärkein asia seurakunnan toiminnassa?
- ... tyttö ja poika kohdattaisiin omista lähtökohdistaan käsin, ei työalasta käsin?
- ... ottaisimme oppia oman seurakuntamme kasvatustyön historiasta?
- ... tuemme vastuunkantajia jaksamisessa
- ... nuoret kerhonohjaajat ja partion ryhmänohjaajat olisivat ikänsä takia seurakunnan erityisen huolenpidon ja arvostuksen kohteena?
- ... kerhonohjaajille ja partion ryhmänohjaajille annetaan enemmän koulutusta ja tukea hartauksien pitämistä varten?
- ... nuorten kerhonohjaajien työtä seurakunnassa olisi tukemassa joukko aikuisia vapaaehtoisia?
- ... Vapahtaja ja evankeliumi saisivat enemmän tilaa työotteessamme?
- ... levollisuus ja rukouksen mieli olisi työssämme koettavissa?

Kehittämisasiakirja ja päättäjät (asiatieto, julkisuus, vaikuttaminen)

Lapsi elää elämäänsä, työntekijä tekee työnsä ja päättäjän tehtävä on omalta osaltaan varmistaa, että seurakunta, sen sanoma ja toiminta kohtaavat tytön, pojan ja hänen perheensä. Päätöksiä voi tehdä vain, kun asiatiedot ja oikeat faktat ovat esillä. Seurakunta on julkisoikeudellinen yhteisö. Tiettyssä mielessä sen on omattava akvaari-ominaisuuksia: Salailulle tai tiedon pimittämiselle ei ole tilaa. Vain nähty ja kuultu menestyy. Vaikuttaminen on oleellinen osa seurakuntatyötä ja aina vaivan väärtti.

Päättäjien huolena on myös talous. Vauraat vuodet ovat ohitse ja kaikkien on tinnittävä jostain. Hyvää vaikuttamista on, kun pystyy itse määrittämään, mistä voi tinkiä ja mihin pitää satsata.

- Asiakirja muistuttaa työntekijöiden ja luottamushenkilöiden yhteisestä vastuusta.
- Asiakirja on väline tähän yhteistyöhön.
- Asiakirja haastaa perustehtävän tarkkailuun ja arviointiin.

ENTÄ JOS AJATTELEMME, ETTÄ TYTÖT JA POJAT OVAT KOKO SEURAKUNNAN VASTUULLA

ENTÄ JOS

... useat seurakunnan työntekijät kokisivat omalta osaltaan asiakseen tyttöjen ja poikien seurakuntalaisuuden kehittämisen?

... yksi seurakunnan luottamushenkilöistä tarkastelisi koko seurakunnan toimintaa ja hallintoa kouluikäisten lasten tarpeet ja oikeudet huomioiden – ja havaintojensa perusteella ohjaisi muut vastuunkantajat keskustelemaan aiheesta?

... luottamushenkilö toimisi kerhon kummina?

ENTÄ JOS TURVAAMME TOIMINNAN RESURSSIT

ENTÄ JOS

... toiminnalle jaettaisiin resursseja suhteessa osallistujamäärään?

... leiritoiminnan arvo nähtäisiin huolimatta siitä, että leirityö on työntekijöille vaativaa ja kuluttaa resursseja?

... partiota arvostetaan koko seurakunnassa seurakunnan omana, kustannustehokkaimpana työmuotona?

... joitakin »oksia» hoidetaan yhdessä naapuriseurakunnan kanssa?

... otamme todesta tutkimustuloksen, että lapsen kouluikäisenä koettu osallisuus seurakunnassa vaikuttaa hänen jäsenyyteensä aikuisena?

Kehittämisasiakirja ja verkostot (kumppanit, yhteistyö, koulu)

Seurakuntien toiminta elää aina suhteessa ympäristöönsä. Lapsilla on koulu, vanhemmilla on työ tai perhe voi elää ahdingossa ja vailla työtä. Harrastukset kasautuvat herkästi ja toisaalla on lapsia, joilla ei ole varaa mihinkään harrastuksiin, varusteisiin tai lisensseihin. 7-14 lapsi joutuu isojen valintojen eteen: viulutunnit, tyttökerho vai kadulla chillaaminen, futisleiri vai seurakunnan leiri, kohtaaminen verkossa vai kasvotusten?

Hyvän lapsuuden kannalta on tärkeää ajan oikea jakaminen. Seurakunta voi omalla toiminnallaan jalkautua sinne, missä tytöt ja pojat elävät ja kokoontuvat. Tällöin on osattava arvostaa yhteistyökumppaneita erityisellä tavalla. Koulussa ollaan koulun ehdoilla.

Verkostoituminen ja kumppanuus ovat työn välineitä, eivät itsetarkoituksia. Yhteistyökumppanien näkökulmasta seurakunta on tärkeä toimija, osa suomalaista perusturvaa ja sosiaalista vahvistumista.

- Asiakirja rohkaisee kumppanuuteen ja verkostoitumiseen.
- Asiakirja korostaa, että seurakunta ja kirkko on vahva ja merkityksellinen yhteistyökumppani.

ENTÄ JOS YHDISTÄMME VOIMAMME TYTTÖJEN JA POIKIEN PARHAAKSI

ENTÄ JOS

... ne tahot, jotka kohtaavat tyttöjä ja poikia, kohtaaisivat myös toisiansa useammin?

... lisäämme avoimuutta ja yhteistyötä kunnan, koulun ja järjestöjen kanssa?

... opetussuunnitelma olisi kouluyhteistyön lähtökohta?

... tuemme koulujen opettajia heidän työssään?

... lähikoulusta tulisi varhaisnuorisotyöntekijän työpiste?

... kerhotyö tapahtuisi yhteistyössä koulujen kanssa?

... esimerkiksi kristilliset nuorisjärjestöt tuottaisivat kerhoja seurakunnalle?

... seurakunta synnyttäisi koulussa vuoropuhelua uskosta ja pyhästä eri tavoin ajattelevien kesken?

... seurakunta ja partiolippukunta yhdessä tarkistaisivat taustayhteisösopimuksensa sisällöt (ensi viikolla)?

... seurakunta antaisi lippukunnan johtajille säännöllistä tukea?

... varhaisnuorisotyöntekijä varaisi vähintään 10 tuntia viikossa aikaa lasten kanssa olemiseen?

... seurakuntien tekemä kasvatustyö määriteltäisiin osaksi suomalaista perusturvaa?

*Työt & pojat
seurakuntalaisina
KEHITTÄMISAJAKIRJA*

*Parasta, mitä puu voi tuottaa,
on hedelmän sisällä oleva
uuden puun siemen.
Minkälainen puu syntyy
teidän seurakuntanne työstä?
Millaista ovat teidän
»entä jos» -kysymyksenne?*

SUOMEN EV.LUT. KIRKKO⁺

ISBN 978-951-789-408-1 (nid.)
ISBN 978-951-789-409-8 (pdf)
ISSN 1237-279X

Suomen ev.lut. kirkon
kirkkohallituksen
julkaisuja 2012:5